Ազգ
Azg
armenian daily
15 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 2001 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 28 (2232)

Արամ Ա կաթողիկոսը չի ցանկացել դատապարտել բիրտ ուժի կիրառումը

Փարիզի «Յառաջ» օրաթերթը տեղեկացնում է, որ հունվարի 29-ից փետրվարի 5-ը Բեռլինում գումարվել է եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի կենտրոնական կոմիտեի նիստը, որտեղ քննարկվել է «բիրտ ուժի կիրառման դեմ» կոչ հրապարակելու հարցը նկատի ունենալով աշխարհի տարբեր մասերում պատերազմական գործողությունների եւ օտարատյացության դրսեւորումների պարագան: Խոր տարակարծություն է երեւան եկել բիրտ ուժը «որպես վերջին միջոց» արդարացնողների եւ գերմանական խաղաղապաշտ խմբակցությունների միջեւ: Եկեղեցիների խորհրդի նախագահ, Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս Արամ Առաջինը հայտարարել է, որ խորհուրդը չի կարող դատապարտել բիրտ ուժի կիրառումն այն դեպքում, երբ սպառվել են ոչ բիրտ միջոցները: Օրինակ, ասել է նա, չենք կարող դատապարտել պաղեստինցիների բիրտ ուժը հրեաների բռնության դեմ: Ի պատասխան, Գերմանիայի ավետարանչական Աստվածաշնչում ոչ մի տող չկա, ուր արդարացվի բռնությունը՝ որպես վերջին-միջոցի:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 27

Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչության Հայտարարությունը

1999 թվականի հոկտեմբերի 27-ին Հայաստանի Ազգային ժողովում տեղի ունեցած խսմնելի ահաբեկչությունը ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչությունը դիտարկում է որպես մեծագույն քաղաքական ոճրագործություն՝ ուղղված ողջ հայ ժողովրդի դեմ:

Այսօր, 2001 թ. փետրվարի 15-ին սկսվող դատավարությունը կոչված է.

- Արդարացիորեն գնահատելու նախաքննության աշխատանքը,
- Ամենայն խորությամբ քննելու կատարված հանցագործությունը,
- Օրենքի պահանջով արժանիորեն պատժելու հանցագործության մեղավորներին,
- Ի վերջո բացահայտելու այդ ոճրագործության հնարավոր կազմակերպիչներին եւ դրդիչներին:

ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչությունն անընդունելի եւ դատապարտելի է գտնում.

- Քաղաքական բնույթի անհիմն շահարկումները հոկտեմբերի 27-ի ոճրագործության կապակցությամբ,
- Որոշ կազմակերպությունների, լրատվամիջոցների եւ անհատների կողմից սադրիչ հայտարարությունները, որոնք հետապնդում են ոչ թե հոկտեմբերի 27-ի իրողությունը պարզելու, այլ երկրում անկայուն վիճակ ստեղծելու եւ անձնական շահ կորզելու խնդիր:

ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչությունն անհրաժեշտ է գտնում, որ ողջ դատավարության ընթացքը մանրամասնորեն լուսաբանվի եւ գտնվի հասարակության ուշադրության կենտրոնում:

Հոկտեմբերի 27-ի ոճրագործության բացահայտումը եւ դատավարությունը կարեւորագույն նախապայման է մեր պետության եւ հասարակության զարգացման, ժողովրդի վստահության վերականգնման, Հայաստանի միջազգային վարկի հետագա ամրապնդման համար:

ԱԶԳ

Բացառիկ համերգ Փարիզի Աստվածամոր տաճարում

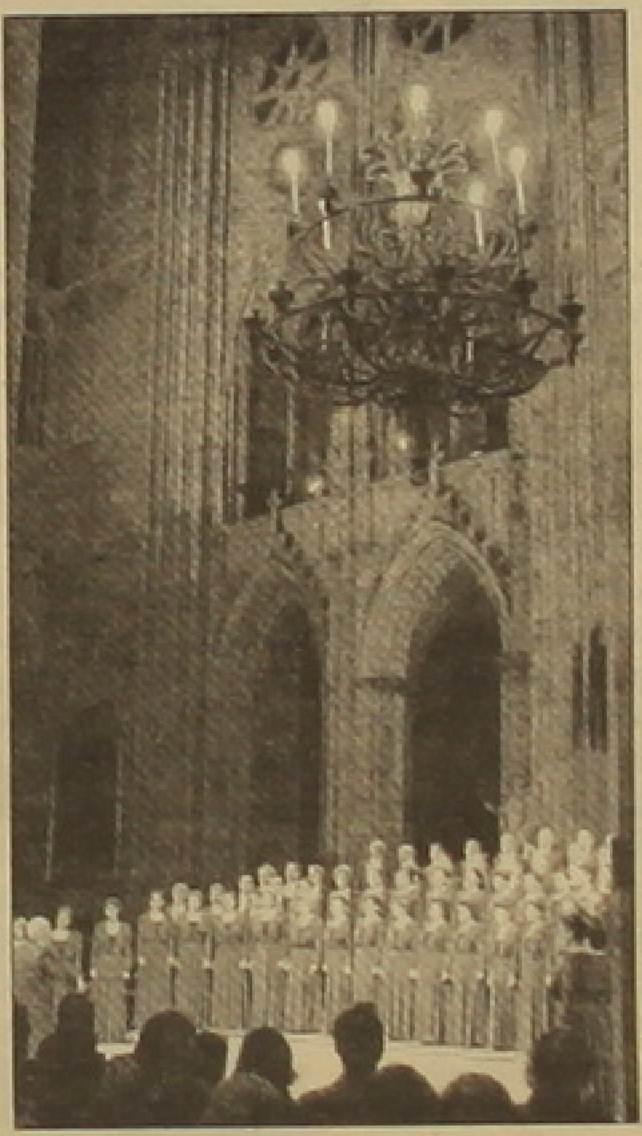

9 հազար փարիզեցիներ, որոնք երեքշաբթի երեկոյան հավաքվել էին Փարիզի Աստվածամոր տաճարում, տեւական ծափողջույններով, հոտնկայս ողջունեցին Հայաստանի պետական ակադեմիական երգչախմբի ելույթը: Երգչախմբի ղեկավար, ԽՍՀՄ ու Հայաստանի ժողովրդական արտիստ, պետական մրցանակների դափնեկիր Հովհաննես Չեքիջյանին շնորհավորեցին համերգին ներկա նախագահներ Ռոբերտ Քոչարյանն ու Ժակ Շիրակը, նրանց տիկնայք՝ Բելլա Քոչարյանն ու Բերնադետ Շիրակը, Փարիզի կարդինալ Ժան-Լյուկ Լյուստիժեն:

Տես ➧ էջ 3

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

Ներքաղաքական դաշտը հացի ու պաշտոնի կտրոն չէ

Վերջին «վերաշեւումների» կապակցությամբ

ԱՐՍԵՆ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Հանդարտ ու հանգիստ քաղաքական ծմեռն ինչ-որ չափով թեժացավ խորհրդարանական որոշ կուսակցություններում տեղի ունեցած իրադարձություններով, որոնք իրենց հերթին աշխուժացնելով մեր չափազանց արհեստավարժ ու չափազանց խելամիտ լրագրողական աշխարհը, բանախոսական ալիք բարձրացրին հասարակության շրջանում՝ արդիականացնելով մի քանի քաղաքական հարց. պառակտո՞ւմ էր, թե՞ ոչ ԱԺՄ-ում ու ՀՀԿ-ում տեղի ունեցածը, ի՞նչ ենթատեքստեր պետք է փնտրել այդ գործընթացներում եւ ի՞նչ հետեւանքներ ակնկալել...

Ի դեպ, թեկուզեւ երկու կուսակցությունների ներկայացուցիչները տարբեր որակումներ են տալիս եղածին, բնորոշումը մեկն է՝ տեղի ունեցավ վերնախավի պառակտում: Արա ենթատեքստը երկար փնտրտուքների կարիք չունի՝ միակ պատճառը տակտիկական է:

ԱԺՄ-ն ու ՀՀԿ-ն լքողները, իհարկե, նման եզրահանգմանը չեն համաձայնվի, քանզի սրանց փաստարկները սկսվում ու ավարտվում են գաղափար ու գաղափարախոսություն բառերով: Սակայն բառն արտասանելը շատ ավելի հեշտ է, քան իմաստային բովանդակությունը ներկայացնելը: Նման տիպի հիմնավորում մասնավորապես չգտա ոչ Քոչարյան-Սադոյան եւ այլոց, ոչ էլ Բազեյան-Ուլիխանյան եւ այլոց մեկնաբանություններում: ԱԺՄ-ն լքողների դժգոհությունը եզրափակվում էր մեղադրանքներով, կապված ԱԺՄ վարչության հաշտվողական քաղաքականության ու իշխանություններին ենթարկվելու հետ, իսկ ՀՀԿ-ից հեռացողները խոսում էին կուսակցության նախանձ Դեմիրճյան-Սարգսյան գաղափարներից, այդպես էլ չնշելով, թե որոնք էին այն գաղափարները, որոնցից նահանջեց ՀՀԿ-ն:

Ինչ մնում է ԱԺՄ գաղափարախոսությանը... Այդպես էլ չկարողանալով ըմբռնել ԱԺՄ-ին բնորոշ գաղափարախոսության առանձնահատկությունները, այնուամենայնիվ չեմ կարող հասկանալ, թե այդ որ գաղափարախոսությունն է հիմնված լոկ ընդդիմադի՞ր կեցվածքի վրա: Այն կեցվածքի, որը հոգեհարազատ է Շավարշ Քոչարյանին ու Արշակ Սադոյանին ու որի խախտման պատճառով նրանք լքեցին ԱԺՄ-ն: Այս առումով որպես հեռանալու դրդապատճառներ, ավելի տեղին են Շավարշ Քոչարյանի այլ արտահայտությունները, թե դավաճանելով ընդդիմախոսի կարգավիճակին, ԱԺՄ-ն ի վիճակի չի լինի հետագա ԱԺ ընտրություններում հավաքել անգամ 5 տոկոս ընտրողների ձայները: Թվում է, այստեղ էլ թաղված է շան գլուխը: Այսինքն, ես կանգնելով ամբոխավար ընդդիմախոսական վարքագծից, ԱԺՄ-ն հետագայում կկորցնի իր խորհրդարանական կուսակցության կարգավիճակը:

Տես ➧ էջ 3

Ժուդեխս Շախարյան. «Սամվել Բաբայանը մի գնդակով չէր կարող ջնջել իր 10 տարվա արածը»

ԵՐԵՎԱՆ, 14 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ԼՂՀ նախագահի դեմ մահափորձի գործով փետրվարի 13-ի եւ փետրվարի 14-ի դատական նիստերին ելույթ ունեցավ գործով գլխավոր ամբաստանյալ, ԼՂՀ պաշտպանության բանակի նախկին հրամանատար Սամվել Բաբայանի պաշտպան Ժուդեխս Շախարյանը:

Շախարյանն իր պաշտպանյալի ինքնախոստովանական ցուցմունքները որակեց որպես «նախաքննական մարմնի ստեղծագործություն»: Նա համոզմունք հայտնեց, որ ահաբեկչական ակտը կատարվել է, որպեսզի պախարակվի Սամվել Բաբայանի անունը, «գործը սարքվել է» վերջինիս քաղաքական բեմահարթակից հեռացնելու համար: Բաբայանը մի գնդակով չէր կարող ջնջել իր 10 տարվա արածը, ընդգծեց փաստաբանը:

Ս. Բաբայանը 2000 թ. ապրիլի 6-ին փաստաբան Նիկոլայ Բաղդասարյանի ներկայությամբ ժխտել է իր մասնակցությունն ահաբեկչությանը եւ ասել է, որ ապրիլի 3-ին իր նկատմամբ ծեծ ու բռնություն է գործադրվել, 7-8 հոգի դիմակներով ծեծել են իրեն, ապա ինչ-որ դեղամիջոցներ են կիրառվել իր նկատմամբ. եթե չէին ծեծել Սամվել Բաբայանին, ապա ի՞նչ ցավազրկող դեղամիջոցների մասին կարող է խոսք լինել, որ տրվել է բժշկի կողմից: Նույն օրը՝ ապրիլի 3-ին Վարդան Թաշճյանը մեղադրող ցուցմունք է տվել Ս. Բաբայանի դեմ, իսկ մինչ այդ նա այդպիսի ցուցմունք չէր տվել: 2001 թ. հունվարի 14-ին Թաշճյանը խոստովանել է, որ ցուցմունքները տվել է դեղամիջոցների ազդեցության տակ:

Ըստ փաստաբանի, Դավիթ Ղուլյանի նախաքննական ցուցմունքներում՝ առաջին անգամ հանցավոր խումբ կազմելու մասին, առկա են ցայտուն հակասություններ: Ըստ Ղուլյանի ցուցմունքներից մեկի՝ հավաքը եղել է փետրվարի 13-ին, ըստ մյուս ցուցմունքների՝ փետրվարի վերջերին: Դեռ խումբը չկազմավորված՝ փետրվարի 13-ին Սամվել Բաբայանը չէր կարող հարցնել, թե ինչու է ձգձգվում օպերացիան: Ղուլյանի ցուցմունքները Շախարյանը համարում է կորզված ցուցմունքներ:

Վարուժան Մելքումյանը հայտնել է, որ նախապատրաստվող ահաբեկչության մասին ինքը խոսակցություն չի ունեցել Սամվել Բաբայանի հետ. նա իր ցուցմունքներում նշել է, թե Դավիթն ասել է, որ Սամվելի նշանով նստել է մեքենա՝ նրանց շենքի բակում: Սակայն Դավիթը (Ղուլյան) նախաքննության ժամանակ ցուցմունք է տվել, որ մեքենա նստել է ոչ թե բակում, այլ ճանապարհին: Վարուժան Մելքումյանի ցուցմունքները հանդիսանում են անուղղակի ցուցմունքներ՝ այն, ինչ լսել է Դավիթից ու էրիկից: Ըստ Շախարյանի, ցուցմունքները կորզվել են «կարուսելային եղանակով»:

Պաշտպանը հայտարարեց, որ մեղադրող կողմը հենվում է 1930-ականներին բնորոշ ինքնախոստովանական ցուցմունքների վրա: Ըստ նրա, նախորոք առկա էր դաշտը Սամվել Բաբայանին որեւէ բանում մեղադրելու ու «գործ կցելու» համար, եւ այդ մասին է վկայում Բաբայանի նկատմամբ մահափորձին նախորդած 10 ամիսներին առկա վերաբերմունքը:

Տես ➧ էջ 2

Փոփոխություններ ԱՄՆ-ի ռազմական դոկտրինայում

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 14 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ջորջ Բուշը Նորֆոլքում (Վիրջինիայի նահանգ) միացյալ զինված ուժերի շտաբ իր այցելության ընթացքում բանակցություններ է վարել ՆԱՏՕ-ի անդամ 18 պետությունների ներկայացուցիչների հետ: Հանդիպմանը նա հայտարարել է ամերիկյան պաշտպանական դոկտրինայում փոփոխությունների մասին: Ծավալուն բանակային միավորումներից, որոնք ստեղծված էին նախկին ԽՍՀՄ-ին Եվրոպայում դիմակայելու համար, ԱՄՆ-ը անցնում է թեթեւ եւ դյուրաշարժ զորամասերի դերակատարության ուժեղացման, որոնք ընդունակ են արագ ծավալվելու եւ մարտական գործողություններ վարելու աշխարհի ցանկացած կետում: Ինչպես հաղորդում է «Ասոշիեյթեդ պրեսը», Բուշը նաեւ կոչ է արել դաշնակիցներին միասին աշխատել հակահրթիռային պաշտպանության համակարգի ստեղծման ուղղությամբ: Նա հայտարարել է, որ «սառը պատերազմի» սպառնալիքը ձեւափոխվել է, նկատի ունենալով ահաբեկիչների կողմից քիմիական եւ կենսաբանական զենքի հնարավոր օգտագործման վտանգը:

ԱԶԳ

ԸՆԹԱՑԻԿ

ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ

Բորսան ընդամենը վայր է առեւտուր կազմակերպելու համար

Ասում է արժեթղթերի պետական հանձնաժողովի նախագահը

Երկու օր առաջ գրանցվեց Հայաստանի ֆոնդային բորսան (ՀՖԲ): Ըստ էության, առաջին նմանատիպ կառույցը, որ ստեղծվեց որպես ինքնակարգավորվող մարմին: Այդ կառույցի մասին առավել հանգամանալից տեղեկություններ հաղորդելու նպատակով ՀՀ արժեթղթերի պետական հանձնաժողովի նախագահ Էդվարդ Մուրադյանը հարցազրույց տվեց «Ազգի» եւ «Նոյյան տապանի» թղթակիցներին:

– Հայաստանի ֆոնդային բորսան ստեղծվել է որպես ինքնակարգավորվող կազմակերպություն, որի անդամները բացառապես բրոքերային ընկերություններն են: Որեւէ այլ կազմակերպություն չի կարող դառնալ ֆոնդային բորսայի անդամ: Սակայն ցանկացած լիցենզավորված բրոքերային ընկերություն ինչպես այսօր, այնպես էլ ապագայում կարող է անդամակցել այս մարմնին: Պետական հանձնաժողովը համարում է, որ իր կառուցվածքով, կանոններով եւ տրամադրվածությամբ ՀՖԲ-ն լուրջ հեռանկարներ ունի թափանցիկ եւ չեզոք շուկա ապահովող կառույց դառնալու համար: Բորսայի անդամները եւ ներկայացրած փաստաթղթերը հավաստում են, որ լուրջ հիմքեր ունի նաեւ ինքնակարգավորվելու համար: Այդ է վկայում թեկուզ այն հանգամանքը, որ բորսայում կգործեն էթիկայի կանոնները, որն օրենքի պահանջ չէ: Դա, իհարկե, հանձնաժողովը խրախուսում է: Ներկայումս ՀՖԲ-ին անդամակցում է 24 բրոքերային ընկերություն: Անդամների նվազագույն թիվը ըստ օրենքի պետք է լինի 10-ը:

– Նախկինում գործում էր 4 բորսա: Դրանց գործունեության արդյունքն առանձնապես նկատելի չէր: Հայաստանի ֆոնդային բորսայի հեռանկարը դուք տեսնո՞ւմ եք:

– Ի տարբերություն նախորդ բորսաների, այս բորսան ստեղծվել է ոչ թե որպես բաժնետիրական ընկերություն, այլ՝ նրա անդամների կողմից: Բորսան անդամներն ստեղծել են սեփական նախաձեռնությամբ եւ միմյանց մեջ պայմանավորվել են այդ կառույցից դուրս գործարքներ չկատարել: Այսինքն՝ ամբողջ շրջանառությունը կբերվի կարգավորված շուկա, ինչը կապահովի արդար գնագոյացում: Կձեւավորվի նաեւ միասնական շուկա, որը մեր փոքր ծավալների շրջանառություն (6,5 մլն դոլար տարեկան) ունեցող արժեթղթերի շուկայի համար ուղղակի անհրաժեշտություն է:

– Դուք բազմիցս նշում էիք, որ այս բնագավառը կարգավորող օրենքի ընդունումը հիմք կստեղծեր Հայաստանը տարածաշրջանային կենտրոն դարձնելուն: Օրենքն ընդունվեց: Նրա գլուխներից մեկն էլ վերաբերում է բորսաներին: Բորսայի ստեղծումը եւս իրականություն է դարձել: Այժմ կարո՞ղ եք ասել, թե մեր հարեւանների համեմատությամբ ի՞նչ վիճակում է Հայաստանի արժեթղթերի շուկան:

– Այսօր մենք հավասար պայմաններ ունենք մեր հարեւան Վրաստանի հետ: Ավելին, ես կարծում եմ, որ ինչ-որ տեղ արդեն առաջ ենք ընկել: Խոսքը գործընթացի տրամաբանության մասին է: Մեզ մոտ միավորումը բորսայում տեղի ունեցավ բավականին խաղաղ եղանակով: Վրաստանում մրցույթ հայտարարվեց, բորսաներից մեկն ընտրվեց, մյուսները նեղացած մնացին: Հետագայում նրանց միավորումը երկար ընթացք ունեցավ: Մեզ մոտ ոչ թե 4 բորսաները միավորվեցին մեկ բորսայում, այլ նրանցում գործող անդամները: Տեղի ունեցավ շահերի առողջ միավորում: Եթե միավորվեին ֆոնդային բորսաները, ապա կառաջանային միջանձնական հարցեր, քանզի նրանց ղեկավարներից յուրաքանչյուրը փորձելու էր գործել իր շահերից ելնելով:

– Հնարավո՞ր է, որ լինի որեւէ բրոքերային ընկերություն, որը նեղացած լինի եւ չանդամակցի ֆոնդային բորսային:

– Հանձնաժողովը տեղեկություն չունի, որ որեւէ բրոքերային ընկերություն ցանկացել եւ չի ընդունվել որպես բորսայի անդամ: Եթե նման փաստի տեղեկանանք, անմիջապես կկարգադրենք բավարարել անդամ ընդունվելու մասին նրա դիմումը:

– Ի՞նչ տարբերություն բաժնետիրական ընկերության բորսաների եւ ինքնակառավարվող բորսաների միջեւ: Ինչո՞ւ Հայաստանում ընտրվեց վերջինը:

– Մենք ասում ենք, որ պետք է ապահովենք արժեթղթային թողարկողի թափանցիկություն, ինչը քննադատության է արժանանում ընդդիմախոսի կողմից: Մինչդեռ եթե դա չլինի, որեւէ ներդնող չի ցանկանա շուկա մուտք գործել: Ոչ ոք չի գնի բաժնետոմս առանց իմանալու դրա արդյունքը՝ ինչպես է կառավարվում եւ այլ տեղեկություններ: Այդ դեպքում ոչ միայն ներդնողը չի հայտնվի, այլեւ շուկայում գնագոյացումը չի լինի: Դա տեղիք կտա կամայական որոշված գների առաջացմանը: Բորսան պետք է լինի ինքնակարգավորվող եւ վերահսկելի պետության կողմից թափանցիկություն ապահովելու համար: Մեր օրենքը սահմանում է հենց այս տարբերակը: Ո՞րն է դրա հիմնավորումը: Կրկին շուկայի սահմանափակ լինելը: Առեւտրի ծավալների դեպքում խիստ հեշտանում է առանձին մարդկանց կողմից ֆոնդային բորսայի վրա հսկողություն սահմանելը: Փոքր ծավալների պարագայում բորսայի եկամուտները եւս փոքր են: Այդ պահին հայտնվում են մարդիկ, որոնք սկսում են ֆինանսավորել ֆոնդային բորսայի ընթացիկ, կապիտալ եւ այլ ծախսերը: Արդյունքում այն հայտնվում է այդ մարդկանց հսկողության ներքո: Դա ցույց տվեց մեր փորձը: Ներկա տարբերակը գրեթե բացառում է նման հնարավորությունը: Կառավարմանը մասնակցելու սկզբունքը մեկ անդամ, մեկ ձայնն է: Ցանկալի է, որ բորսայի ղեկավարը լինի ճանաչված եւ ուժեղ: Բայց անթույլատրելի է նրա կողմից անձնական տնտեսական շահ ունենալը հատկապես բաժնեմասի ձեւով, որը հետագայում մեծացնելով կդառնա բորսայի տերը:

Այժմ բրոքերները ցանկանում են հրավիրել նման հայտնի անձնավորության, որպեսզի գլխավորի իրենց դիտորդ խորհուրդը: Բորսան կունենա կառավարող ուժեղ ձեռք, բայց ոչ ոք այդտեղ անձնական շահ չի ունենա: Բորսան անդամների համար վայր է, որտեղ իրենք առեւտուր պետք է կատարեն: Եթե երբեւէ բորսան բերի մեծ եկամուտներ, ոչ ոք դրանից ոչինչ չի ստանա: Դա սահմանված է օրենքով, ինչը մեծացնում է բորսային աջակցություն ցուցաբերելու պատրաստակամությունը ինչպես միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների, այնպես էլ պետության կողմից:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Ժողեֆս Շախարյան. «Սամվել Բաբայանը մի գնդակով չէր կարող ջնջել իր 10 տարվա արածը»

Սկիզբը էջ 1

Շախարյանն ընդգծեց, որ մեղադրական ճառում Սասուն Աղաջանյանի ցուցմունքները վերլուծության չեն ենթարկվել, Բաբայանի հետ ամբաստանյալներից ոչ մեկի առերեսում չի արվել:

Ազգային անվտանգության աշխատակից Ռազմիկ Շահրամանյանը վկայություն է տվել, որ Սամվել Բաբայանի մոտ է հրավիրվել ընտրությունների կապակցությամբ, ինչը մի ավելորդ անգամ հաստատում է, որ Բաբայանը մտադիր է եղել մասնակցել ընտրություններին: Նա իր մոտ է հրավիրել ԱԺ պատգամավոր Ներսես Օհանջանյանին, խոսել իր եւ Արկադի Ղուկասյանի միջեւ հակասությունների մասին եւ խնդրել, որ իրեն հավասար պայմաններ տան: Դա եւս, նշեց պաշտպանը, վկայում է, որ Բաբայանը նպատակ ուներ քաղաքական դաշտ մտնել խաղաղ մեթոդներով:

Եթե Էրիկ Փարամազյանի ցուցմունքները ձայնագրվել ու տեսագրվել են Աղդամի տեղանքում զենքի փորձարկման դրվագով, ապա ինչո՞ւ չեն տեսագրվել ու ձայնագրվել բոլոր ամբաստանյալների նախաքննական ցուցմունքները, եթե դրանք կամավոր տրված ցուցմունքներ էին:

«Ես պահանջում եմ Սամվել Բաբայանի կենսագրությունը չաղտոտել տեռակտ հասկացությամբ, նրան դատարանում անպարտ ճանաչել եւ քրեական գործը Սամվել Բաբայանի մասով ուղարկել լրացուցիչ քննության՝ նրանից չհեռանալու մասին նախօրոք ստորագրություն վերցնելով», հայտարարեց պաշտպանը:

Դրանով դատական վիճաբանությունների փուլն ավարտվեց եւ ռեպլիկի իրավունքով խոսք տրվեց պետական մեղադրող Ռաիսա Իգոլկինային: Նա հայտարարեց, որ Գառնիկ Ծատրյանի, Արմեն Անտոնյանի, Ալբերտ Առուստամյանի, Դավիթ Ղուլյանի պաշտպանների միջնորդությունները՝ նրանց նկատմամբ մեղադրանքը վերաորակելու մասին համարում է անհիմն:

Պետական մեղադրող Վահրամ Ավագյանը նշեց, որ յուրաքանչյուր ապացույցի համար տվել է ճիշտ գնահատական: Նա հայտարարեց, որ նախաքննության ժամանակ ամբաստանյալներից ոչ մեկի նկատմամբ բռնություն չի գործադրվել, սակայն Սամվել Բաբայանը եւ Լեւոն Միրզոյանը տեղից ռեպլիկով հերքեցին այդ փաստը եւ ասացին, որ բռնություն եղել է, մասնավորապես Ս. Բաբայանը հայտնեց, որ այդ մասին ինքը գրավոր դիմել է նախաքննության մարմիններին, սակայն ոչ մի արձագանք չի եղել:

Էրիկ Փարամազյանի պաշտպան Էդուարդ Չինարյանը նշեց, որ պետական մեղադրողի ճառը հիմնավորված է ծեծի միջոցով ձեռք բերված ցուցմունքների հիման վրա, եւ նախաքննության ժամանակ կատարված յուրաքանչյուր բռնարարք, յուրաքանչյուր գործողություն ջրի երես է հանվելու:

Ամբաստանյալներ Վարդան Թաշճյանը, Գագիկ Աշարոնյանը, Արմեն Մուսայելյանը, Խաչատուր Պետրոսյանը, Արարատ Մուսայելյանը, Էրիկ Փարամազյանը, Ալբերտ Առուստամյանը, Արմեն Անտոնյանը, Գառնիկ Ծատրյանը, Հենրիկ Ծատրյանը եւ Վալերի Ծատրյանն իրենց վերջին խոսքում ասացին, որ իրենց մեղավոր են ճանաչում, վստահում են դատարանին եւ հավատում են արդարադատությանը:

Լեւոն Միրզոյանը հայտարարեց, որ ինքն այդ հանցագործությանը չի մասնակցել, իր խղճի առաջ հանգիստ է եւ դատարանից խնդրում է ճիշտ որոշում կայացնել:

Սասուն Աղաջանյանն իր վերջին խոսքում ասաց, որ ոչ մեկն իրեն հրաման չի տվել, իրեն մեղավոր է ճանաչում, խնդրում է ճիշտ դատավճիռ կայացնել:

Սամվել Բաբայանը մասնավորապես ասաց. «Ընդհանրապես, երբ խոսքը գնում է տեռակտի մասին, ես իմ ափսեում չեմ զգում ինձ: Որպես քաղաքական գործիչ՝ տեռակտի միջոցով իշխանություն բռնազավթելը չեմ ընդունում: Համարում եմ, որ գործը ճիշտ ուղղությամբ չի տարվել նախաքննության մարմնի կողմից: Առաջին հերթին, այս ամբողջ 8 ամիսների ընթացքում՝ մինչեւ դեպքը, քաղաքական վիճակի համար բարոյական մեղք ունեմ: Ընդունում եմ եւ միաժամանակ մեղադրում իշխանություններին նույնպես: Ես միշտ բարոյական պատասխանատվություն եմ կրել իմ սպաների ու զինվորների առաջ, կապ չունի՝ նրանք այսօր դատապարտյալի վիճակում են, թե՝ ոչ, պատասխանատվություն եմ կրում իրենց ընտանիքների, ծնողների առաջ: Խնդրում եմ նրանց կատարածը հայրենիքի նկատմամբ ուշադրության կենտրոնում պահել եւ հնարավորինս մեղմ պատիժ տալ: Որեւէ անգամ չեմ զբաղվել հեղաշրջումներով: 1992-ից դատա-իրավական համակարգը չէր աշխատում... Բաբայանն իր լիազորություններն օգտագործել է մարդկանց օրինական դաշտ բերելու համար, եւ այն, որ այսօր հերոսներին դատում են առանց գնդացիրների, նշանակում է, որ արդեն պետությունը կայացել է: Դատավճիռը թողնում եմ ձեր հայեցողությանը»:

ՄԱՐԶԵՐ

«Երեւակի» ուշադրությունը՝ համայնքների զարգացման խնդիրներին

Նոյեմբերյանի տարածաշրջանի համայնքներում «Երեւակ» հասարակական կազմակերպության կողմից իրականացվող «Համայնքների զարգացման տարածաշրջանային կենտրոն» ծրագրի շրջանակներում՝ «Եվրասիա» հիմնադրամի աջակցությամբ եւ USAID-ի տրամադրած միջոցներով օրերս կազմակերպվեց «Համայնքների զարգացման հիմնախնդիրները» թեմայով սեմինար, որին մասնակցեցին Տավուշի փոխմարզպետ Լ. Սարգսյանը, Ամերիկայի հայկական համագումարի փորձագետ Ք. Հովհաննիսյանը, «Եվրասիա» հիմնադրամի ներկայացուցիչ Հ. Կաժոյանը, Նոյեմբերյանի տարածաշրջանի 18 գյուղապետներ եւ այլք:

«Երեւակի» նախագահ Անդրանիկ Վերանյանը **«Ազգին»** տեղեկացրեց, որ միջազգային տարբեր կազմակերպությունների ֆինանսական միջոցներով Նոյեմբերյանի տարածաշրջանում իրականացվել են մի շարք ծրագրեր: Այսպես, World Vision-ի օժանդակությամբ շուրջ 50.000 տուփ բանջարաբոստանային կուլտուրաների սերմեր են բաշխվել շրջանի համայնքներին, Նոյեմբերյան քաղաքում աշխատատեղեր են ստեղծվել, որը հնարավոր է դարձել Իրանում Ֆինլանդիայի դեսպանատան տրամադրած դրամաշնորհներով, UMCOR-ի օգնությամբ Նոյեմբերյանի շրջանի մանկապարտեզներին բաշխվել են 550 ձմեռային ծածկոցներ:

Սեմինարի ընթացքում քննարկվեցին համայնքների եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեության հետագա բարելավման, համայնքային բյուջեի պլանավորման ու կառավարման խնդիրներ: Առաջնային էին բնակչության համար կենսական հարցերը՝ խմելու, ոռոգման ջուր, հողերի պարարտացում, արտադրված գյուղմթերքների մթերում, ֆերմերներին կարճաժամկետ փոխառությունների տրամադրում, Նոյեմբերյանի տարածաշրջանում «Գրանդ տոբակոյի» մթերակայանի հիմնադրում:

«Երեւակ» հասարակական կազմակերպությունը մոտ ապագայում նախատեսել է նպաստել Բերդավան, Կողբ, Ոսկեւան, Կոթի, Բաղանիս, Բարեկամավան գյուղերին եւ Նոյեմբերյան քաղաքին խմելու եւ ոռոգման ինքնահոս ջրով, Դեբեդի հովտի գյուղերի բնակիչներին ոռոգման ջրով ապահովելուն՝ պտղաբուծության երբեմնի ավանդույթները վերականգնելու նպատակով: Հաշվի առնելով շրջանի անտառներում վերջին տարիներին կատարված անտառահատումը, կազմակերպությունը նախատեսում է իրականացնել բնապահպանական ծրագրեր, որոնք ուղղված կլինեն անտառի հարստության վերականգնմանը:

Թ. Հ.

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ժԱ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս: 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգ. ծառայութիւն / հեռ. 582483
Շուրջօրյա լրահավաք ծառայութիւն / հեռ. 529353
Apple Macintosh համակարգչային սարուածքը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief H.AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010

ԸՆԹԱՑԻԿ

Բացառիկ համերգ Փարիզի Աստվածամոր տաճարում

Սկիզբը էջ 1

Մեկուկես ժամանոց այս համերգը հիրավի տպավորիչ էր: Կոմիտասի, Եկմալյանի, Բախի, Վերդիի, Ֆորեի, Բեռլիոզի կախարդիչ երաժշտությունն էլ ավելի հզոր ու ազդեցիկ էր հնչում չեխիջյանական երգչախմբի վարպետության եւ տաճարի վեհաշուք կամարների շնորհիվ: Երաժշտական ծոնն առ բարձյալը համահունչ էր Հայաստանում նշվող 1700-ամյակի տոնակատարության ոգուն: Ներկաներին բաժանված էր պատկերազարդ մի գրքույկ, որը պատմում էր մեր կաթեդրալի պատմության, նրա ղեկավարի գործունեության մասին: Այն պատրաստվել էր 1700-ամյակի պետական հանձնաժողովի օժանդակությամբ:

Գալ Փարիզ ու չայցելել էյֆելյան աշտարակ հնարավոր չէ, ուստի նախագահը տիկնոջ հետ եղավ աշտարակում, դիտեց Փարիզը այդ բարձրությունից: Նրա հետ էր քաղաքապետ Ժակ Տիբերին:

Երեկ առավոտյան Հաղթակամարի ներքո հնչեցին ՀՀ ու Ֆրանսիայի պետական օրհներգերը: Զինվորական պատվո պահակը՝ նախկին ռազմիկների միությունների ներկայացուցիչներն, իրենց դրոշներով պատիվ տվեցին Հայաստանի նախագահին: Անհայտ զինվորի շիրիմին խոնարհվելուց եւ ծաղկեպսակ զետեղելուց հետո Ռոբերտ Քոչարյանը գրառում կատարեց Հաղթակամարի հուշամատյանում:

Իսկ մինչ այդ նախագահը մոտ երկու ժամանոց հանդիպում ունեցավ ֆրանսիացի գործարար շրջանակների ներկայացուցիչների հետ: «Ձեր այցը հաստատեց մեր երկու երկրների միջեւ եղած հարաբերությունների բարձր որակն ու հոծ շփումները», ողջունելով ՀՀ պետական պատվիրակությանը, ասաց Ֆրանսիայի ձեռնարկությունների շարժման (միջազգային) պատվո նախագահ, նախկին նախարար Ֆրանսուա Քսավյե-Օրտոլին: Նա նշեց, որ «ցավոք, տնտեսական համագործակցության բնագավառում գնահատականներն այդքան բարվոք չեն»: 1997 թ. դեկտեմբերին, վարչապետ եղած ժամանակ, այցելելով Փարիզ Ռոբերտ Քոչարյանը հանդիպել էր գործարարների հետ, հիշեցրեց Ֆրանսուա Քսավյե Օրտոլին:

– Անցած 3 տարիների ընթացքում Հայաստանում շատ փոփոխություններ են տեղի ունեցել, փաստեց նա:

Ներկաները մեծ հետաքրքրությամբ լսեցին նախագահի ելույթը, որը խոսեց հանրապետության տնտեսական իրավիճակի մասին, ներդրումների հնարավորությունների, ներդրումային դաշտի շուրջ:

ՏԻԳՐԱՆ ԼԻԼՈՅԱՆ
Փարիզ

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻ

Հոգուս ռուսահայության

Օրերս Մոսկվայի եւ Համայն Ռուսիո պատրիարք Ալեքսի Բ-ն Սուրբ ծննդյան եւ աստվածահայտնության տոնի կապակցությամբ ընդունեց Նոր Նախիջեւանի եւ Ռուսաստանի հայոց թեմի առաջնորդի պաշտոնակատար Եզրաս աբեղա Ներսիսյանին: Հոգեհարազատության մթնոլորտում անցած հանդիպման ընթացքում հայոց հոգեւոր հովիվը պատրիարքին փոխանցեց Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Բ-ի եղբայրական սիրո բարեմաղթանքները եւ շնորհավորանքները: Այնուհետեւ հայր սուրբը Ալեքսի Բ-ին իրազեկեց այն միջոցառումների մասին, որոնք Ռուսաստանի հայությունը պատրաստվում է անցկացնել Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակի կապակցությամբ: Պատրիարքը մեծ պատրաստակամություն հայտնեց իր մասնակցությունն ու օրհնությունը բերելու քրիստոնեական հավատքի ընդհանուր տոնին, ամենայն նպաստելու կազմակերպական աշխատանքներին:

Ստանձնելով թեմի առաջնորդի պաշտոնակատարի պարտականությունները, Եզրաս աբեղա Ներսիսյանը մեծ նվիրումով ու եռանդով է լծվել Ռուսաստանի հայության հոգեւոր ու աշխարհիկ կյանքի վերազարթոնքի սուրբ գործին: Նա արդեն եղել է Ռուսաստանի գրեթե բոլոր հայաշատ տարածաշրջաններում ու խոշոր քաղաքներում, օրհնել նորակառույց կամ կործանումից փրկված նորաբաց հայկական եկեղեցիները:

Ամենուր աշխարհիկ իշխանություններն նրան ընդունում են բարձրագույն մակարդակով. հայր Եզրասն արդեն հանդիպումներ է ունեցել տարածաշրջաններում Ռուսաստանի նախագահի ներկայացուցիչներ Վ. Կազանցեւի, Պոլտավչենկոյի, Կրասնոյարսկի նահանգապետ Ալ. Լեբեդի, էկոնոմիկայի նախարար Գ. Գրեֆի եւ ուրիշների հետ: Հետաքրքրական մի պարագա. Ռուսաստանի ղեկավարության մեջ առաջատար դիրքեր գրաված շատ պիտերցիներ հայր Եզրասին ընդունում են որպես «համաքաղաքացու»՝ նկատի ունենալով նրա գործունեության պետերբուրգյան շրջանը: Կրեմլում կայացած պաշտոնական ընդունելություններից մեկի ժամանակ երկրի նախագահ Վլ. Պուտինը նրան հարցրել էր՝ հայոց եկեղեցու ներկայացուցիչն ինչպե՞ս է իրեն զգում Մոսկվայում Պիտերից հետո:

Հայր Եզրասն իր վրա է սեւեռում նաեւ մայրաքաղաքի հասարակական շրջանների ուշադրությունը: Նորերս ակադեմիկոս Գ. Տրապեզնիկովի գլխավորած աշխարհի ժողովուրդների հոգեւոր միասնության միջազգային ակադեմիան նրան անդամ ընտրեց: Նշենք, որ հումանիտար համամարդկային վսեմ նպատակներ հետապնդող այդ համբավավոր կազմակերպության անդամ են ճանաչված պետական ու քաղաքական գործիչներ, գիտնականներ, արվեստագետներ, հոգեւորականներ, 15 երկրների՝ Մոսկվայում հավատարմագրված դեսպաններ եւ այլք:

ՌՈՒԲԵՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ
Մոսկվա

Իտալիան 200 հազար դոլար է հատկացրել Հայաստանին՝ երաշտից տուժածներին օգնելու համար

ԵՐԵՎԱՆ, 14 ՓԵՏՐՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Իտալիայի կառավարությունը 200.000 ԱՄՆ դոլար է նվիրել ՄԱԿ-ի պարենի համաշխարհային ծրագրին (ՊՀԾ)՝ անցած տարվա երաշտից Հայաստանի առավել տուժած բնակիչներին օգնելու նպատակով: Այն հանրապետության վեց մարզերի օժանդակ տնտեսություններ վարող ընտանիքներին կհատկացվի ալյուրի տեսքով՝ որպես անվճար օգնություն, ինչպես նաեւ վարձատրություն՝ «Սնունդ՝ աշխատանքի դիմաց» ծրագրին մասնակցելու համար: Սա Իտալիայի կառավարության արդեն երկրորդ նվիրատվությունն է Հայաստանին: Առաջինը հատկացվել է 1995-ին՝ 3 մլն ԱՄՆ դոլարի չափով:

ՊՀԾ-ի ներկայացուցիչ եւ Հայաստանի գրասենյակի տնօրեն Էրիկա Յորգենսենը, շնորհակալություն հայտնելով Հայաստանում Իտալիայի արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Պաոլո Անդրեա Տրաբալզային, նշել է, որ Իտալիայի կառավարության կողմից արված նվիրատվությունը կազմում է Հայաստանի ուղերձի մեջ նշված պարենի պահանջի 17,12 տոկոսը:

Նշենք, որ մինչեւ օրս նվիրատվություններ են ստացվել նաեւ Գերմանիայից, Կանադայից եւ Հունաստանից:

Ներքաղաքական դաշտը հացի ու պաշտոնի կտրոն չէ

Սկիզբը էջ 1

Սակայն... Եթե կուսակցությունն իրոք առաջնորդվում է գաղափարախոսությամբ, այլ ոչ ամբոխավարությամբ, ուրեմն պետք է պատրաստ լինի ամեն տեսակի քաղաքական վայրիվերումների: Ուրիշ հարց է, որ կուսակցության վերնախավը կզրկվի պաշտոնատեղերից ու պատգամավորական մանդատներից, որոնք, բացի պատկառելի աշխատավարձից, շատ այլ կարգի կենցաղային բարիքներ են տրամադրում: Ա՞յս հարցն է մտահոգում պարոնայք Քոչարյանին եւ Սադոյանին:

Կարծես թե, չէ, կասեն ընդդիմախոսները, մտաբերելով Շավարշ Քոչարյանի պատրաստակամությունը՝ թողնել ԱԺ կրթության ու գիտության մշտական հանձնաժողովի նախագահի պաշտոնը, հենց որ կձեւավորվի նոր ազգային ժողովրդական կուսակցությունը: Պաշտոնաթողության այս վարկածը, սակայն, լուրջ չէ, քանզի իրողությունը մեկն է. առաջադրվել ես պաշտոնի որպես ԱԺՄ խմբակցության ներկայացուցիչ՝ ապա ԱԺՄ շարքերը լքելով, պարտավոր ես թողնել եւ պաշտոնը:

Ընդհանրապես, նմանատիպ ոչ քաղաքագիտական դրսեւորումներ Քոչարյան-Սադոյան զույգը շատ է դրսեւորում: Ինչքան ասես շեշտվել է այն փաստը, որ ԱԺՄ-ն մեկն էր ասում ու անում, այս երկուսը՝ հակառակը: Ի դեպ, հակասական կեցվածք դրսեւորվում էր ամենուրեք ու ամեն առիթով: Եթե Սադոյանն իր կեցվածքով գրեթե ոչնչով համայնավարներից չի տարբերվում (ավելին, ինչ-որ պարագաներում համայնավարներն ավելի ողջախոհ կեցվածք են դրսեւորում), ապա Քոչարյանը հիմնովին անհասկանալի է: Պնդելով, թե ավտորիտար պետություն է ստեղծվել, նա մեծ ոգեւորությամբ ստանձնեց ԱԺ-ի հանձնաժողովի նախագահի պաշտոնը ու կարծես չի էլ ցանկանում հրաժարվել աթոռից, իրեն իսկ հաշիվ չտալով (կամ մեզ բութի տեղ դնելով), որ լինելով ԱԺ ղեկավար կազմում, նա կամա թե ակամա տանում է, իր լեզվով ասած, ավտորիտար պետության քաղաքականությունը, նպաստում դրա իրականացմանը ու, ի դեպ, պարտավոր է այդ անել: Հակառակ դեպքում պետք է հրաժարվել զբաղեցրած աթոռից:

Այսինքն, տպավորություն է ստեղծվում, որ ասվում է ասելու համար: Ասվածի ու արածի բուն պատճառն էլ մեկն է՝ միշտ մնալ քաղաքականության օրակարգային տեղերում: Այսօր այդ մշտակեցությունը կարելի է ապահովել երեք ձեւով՝ կամ գումարներով ընտրաձայներ գնելով, կամ «ադմինիստրատիվ ռեսուրս» օգտագործելով, կամ էլ ընդդիմություն խաղալով: Խաղալով՝ քանզի այսօր միայն համայնավարների գաղափարախոսությունն է հիմնովին կամ մասնակի հակադրվում նախագահ Քոչարյանի նախընտրական ու իշխանության գլուխը կանգնած «Միասնություն» դաշինքի ծրագրային դրույթներին: Մյուս կարգի դիմակայությունը, ըստ քաղաքագիտական օրինաչափությունների, կարող է ու պետք է լինի ոչ թե արմատական, այլ տակտիկական բնույթի:

Բայց քանի որ Հայաստանը դեռ Ռիո դե Ժանեյրո չէ, մեր կուսակցություններն էլ ոչ լեյբորիստ ու պահպանողական են, ոչ էլ հանրապետական ու ժողովրդավարական, ցանկացած մորթապաշտ պոռթկում մատուցվում է հասարակությանը որպես խորիմաստ ու պատկառելի քաղաքական կեցվածք հանուն հայ ժողովրդի բարօրության:

Ինչ մնում է ՀՀԿ-ն լքածներին... Ինչ-որ ակնարկներ անելով «Միասնության գաղափարների ու սրանց նվիրվածության անհրաժեշտության մասին, ինչպես վերը նշեցին հեռացածները, սրանից այն կողմ չգնացին, մշուշի մեջ թողնելով հեռանալու ստույգ պատճառները:

Սակայն, ելնելով նրանից, որ «Միասնություն» դաշինքը գայլաձկան ու կարապի խարխուլ ու պարզունակ միակցություն է, զուրկ որեւէ լուրջ հենարանից ու գաղափարախոսությունից, կարծում եմ գնացողների ընտրած մշուշի տարբերակը ամենանպաստավորն է, քանզի թույլ է տալիս ինչ-որ բան ասել՝ ասելիք չունենալու պարագայում:

Դե, ի՞նչ ասեր Ալբերտ Բազեյանը: Գոյություն ունի կոմպետենտության սանդղակ, ուր ամեն ոք ունի իրեն համապատասխանող ատյանը: Խախտելով այն, հակառակ արդյունք է ստացվում: Բազեյանն իր տեղում էր որպես ԱԺ փոխխոսնակ, բայց որպես քաղաքապետ՝ ոչ: Ազնվորեն աշխատելով, նա միգուցե չէր էլ նկատում, որ ստորադասները, անգամ նորոգված կազմով, նույն աշխատաոճն ու բարքերն են դրսեւորում, ինչ որ հները:

«Նեղանալով» կուսակիցներից ու միանալով մի այլ «նեղացածի»՝ Արամ Սարգսյանի քաղաքականացված տվայտանքներին, ՀՀԿ-ի, այսպես կոչված, երկրապահական թեւը եւս հայտարարեց նոր կուսակցության ստեղծման մասին: Կուսակցության, որը ԱԺՄ-ից հեռացածների նոր կուսակցության օրինակով պետք է շտկի խարխլված գաղափարախոսական գիծը...

Այս առումով կցանկանայի ասել հետեւյալը. ինչ ուզում եք՝ շտկեք, միայն առանց գաղափարի ու գաղափարախոսության ակնարկման: Չկա այդպիսի բարդույթ, որը որոշել եք հաղթահարել: Վաղօրոք կասեմ, որ ապարդյուն են նաեւ որեւէ նոր կուսակցություն ստեղծելու փորձերը: Ու հենց ազատ գաղափարախոսական որմնախորշի իսպառ բացակայության պատճառով:

Բացի այդ, քաղաքական ռոմանտիզմի գնացքը, բեռնված կուսակցություն ստեղծելու պոռթկումներով, կարծես թե հեռանում է Հայաստան կոչվող կայարանից. քաղաքական դաշտն էլ գերծանրաբեռնված է, ժողովուրդն էլ հոգնած՝ նորելուկների ճոռոմ խոստումներից ու քննադատություններից: Գնահատվում է միայն կոնկրետ ու արարիչ գործը:

Եվ հետո, ի՞նչ են անելու նորաստեղծ կուսակցությունները: Լավագույն դեպքում զբաղվելու են քննադատությամբ, վատագույն՝ քաղաքական ինտրիգներով, որոնցից բոլորս էլ հոգնել ենք: Հենց այդ պատճառով սրանց համար չեմ տեսնում եւ որեւէ պատկառելի ապագա: Գալիք ընտրություններում այս քաղաքական նոր խմբակները վտանգված են բախվելու ամբոխավարությունը ընտրած, բայց շատ ավելի փորձառու կուսակցությունների ու նրանց առաջնորդների հետ: Եվ միեւնույն ընդդիմախոսական դաշտում, ներկայացված այնպիսի հայտնի հռետորներով, ինչպիսիք են Արտաշես Գեղամյանը, Շավարշ Քոչարյանը, Արշակ Սադոյանը, Վիգեն Խաչատրյանը, Դավիթ Շահնազարյանն ու անգամ Պետրոս Մակեյանը: Ուրեմն, այս կեցվածքը հաջողության չի հանգեցնի: Ուրեմն, մնաց քաղաքական ինտրիգների ճանապա՞րհը...

Բայց փորձենք ի մի բերել կտոր-կտոր ներկայացրած խորհրդարանական կուսակցությունների նոր անցուդարձը: Մենք կարծես թե մոռացության ենք տալիս եւս մի քաղաքական նորելուկի գոյությունը: Խոսքս «Կայունություն» կուսակցության մասին է, որը շեփորահարությամբ ծնվելով, շնչի առկայություն չի դրսեւորում: Սրան ի՞նչ եղավ: Շնչահեղձության պատճառը նույնն է՝ արհեստական ծնունդը, բնության կողմից մերժված: Եվ այս առումով ճիշտ են այն լրագրողները, որոնք նշեցին խորհրդարանական քաղաքական դաշտի վերջին այլայլումները, որպես համաչափություն, չգիտես ինչու անվանելով այդ մանր անցուդարձը «քաղաքական դաշտի վերաձեւում» քաղաքագիտական տերմինով:

Ոչ մի վերաձեւում էլ չկա: Կա կուսակցությունների հստակեցում, մնայունի ու ժամանակավորի տարանջատում, ինչը բոլոր դեպքերում առողջարար է: Ինչը նաեւ հույս է ներշնչում, որ ի վերջո քաղաքական դաշտը կներկայացվի իրոք քաղաքական, գաղափարակիր կուսակցություններով, որոնք համալրված կլինեն իրոք գաղափարի ջատագովներով, այլ ոչ ամբոխավարներով, պաշտոնապաշտներով, ապաքաղաքականացված տարրերով, կամ բախտախնդիր բանսարկուներով:

իրավիճակ

2002 թ. առաջին կիսամյակում նախատեսվում է հանրաքվեի դնել Սահմանադրության մեջ կատարված փոփոխությունները: Սահմանադրական բարեփոխումներ իրականացնող հանձնաժողովի անդամ Ֆելիքս Թոխյանի խոսքերով, ներկայումս «առաջին աշխատանքային սեւագիրն ենք ավարտել»՝ լուրջ լրացումներ ու փոփոխություններ կատարելով նաեւ մեզ հետաքրքրող Սահմանադրության 6-րդ, դատական իշխանությունը գլխում:

րի կողմից եւ շատ կարեւոր է, որպեսզի քաղաքացիների եւ գործադիր իշխանության մարմինների միջեւ վեճերը լուծվեն մասնագիտացված, առանձին դատական համակարգի միջոցով»: Եռաստիճան դատական համակարգը պահպանվել է, նորովի հստակեցվել է վճռաբեկ դատարանի տեղն ընդհանուր իրավասության դատական համակարգում, վերականգնվել է կապը Սահմանադրական դատարանի եւ ընդհանուր իրավասության դատարանի միջեւ: Քաղաքացի-

լիազորություն, որ աշխարհի գրեթե բոլոր ՍԴ-ներն ունեն, դա պետական բարձրագույն մարմինների միջեւ սահմանադրական վեճերի լուծման լիազորությունն է, օրինակ, ՀՀ նախագահի եւ խորհրդարանի միջեւ ծագած վեճը, պետական մարմինների եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների վեճը եւ իրավունք ունենա մեկնաբանելու ՀՀ Սահմանադրությունը», հայտնեց պրն Թոխյանը՝ նշելով, որ ներկայումս այդ լիազորությունները տրված են ՍԴ-ին:

նականում չկիրառվեց: Հանվել է նաեւ վճռաբեկ դատարանում գրանցված հատուկ արտոնագիր ունեցող փաստաբանների ինստիտուտը, քանի որ այդ կարգն ըստ էության ամիսներ առաջ փոփոխվել էր եւ կորցրել իր նշանակությունը:

Դատարանների անկախության հիմնական երաշխիքներից մեկն էլ համարվում է արդարադատության խորհուրդը (ԱԽ), սակայն մշտապես նշվում էր, որ ԱԽ-ի ձեւավորման եւ ներկայիս՝ հասարակական հիմունք-

են, դատախազներն ընդհանրապես հանված են խորհրդի կազմից, եւ հույսով եմ, որ նորովի կազմավորված ԱԽ-ն իր հիմնական խնդիրը կլուծի՝ դա դատավորների անկախության ապահովումն է»:

Ցավոտ խնդիր է համարվում նաեւ դատավորների լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցումը, եւ պրն Թոխյանը գտնում է, որ նրանց լիազորությունների դադարեցումը պետք է ավելի երաշխավորված լինի, այդ են պահանջում նաեւ միջազգային

Դատարանին՝ անկախություն, դատավորին՝ անձեռնմխելիություն, իսկ ժողովրդին՝ բողոքարկելու հնարավորություն

Այս ամենն առայժմ սահմանադրական բարեփոխումների «սեւագիր» տեքստում

Դատական իշխանության վերաբերյալ ամենաառաջնային փոփոխությունն ուղղված է եղել մի նպատակի՝ ստեղծել անկախ գործող մի ամբողջական դատական համակարգ: Ի սկզբանե խնդիր ունենալով սահմանադրական բարեփոխումներով հասնել իշխանության թեւերի տարանջատմանը՝ պրն Թոխյանն այսօր պարզաբանում է, որ հնարավոր չէ Սահմանադրությամբ ամրագրել իշխանության տարանջատման լավագույն մոդել: «Պետք է անկեղծ լինենք, մենք տասը տարվա ընթացքում բազմիցս փորձել ենք դա անել, եւ այսօր էլ երկրում դատական անկախ իշխանությունը կայացած չէ», հայտնեց պրն Թոխյանը մեր խնդրանքով մեկնաբանելով դատական իշխանությանը վերաբերող փոփոխությունները:

Սահմանադրության այս գլխում կատարված ամենամեծ բարեփոխումը զրուցակիցս համարում է վարչական դատարանի ստեղծումը, որը նաեւ մարդու իրավունքների վենետիկյան հանձնաժողովի պնդումն է: Վարչական դատարան ստեղծելու կարեւորությունը պրն Թոխյանն այսպես է մեկնաբանում. «Մարդու իրավունքները հիմնականում ոտնահարվում են գործադիր իշխանության մարմիննե-

րին Սահմանադրական դատարան դիմելու իրավունք է տրվել կոնկրետ գործով, երբ իր սահմանադրական իրավունքներն են խախտվել, եւ նա անցել է դատական պաշտպանության ողջ օղակը: Անդրադառնալով ՍԴ-ին տրված սահմանադրական կարգավիճակին՝ Ֆելիքս Թոխյանը նշեց, որ ընդլայնվել են ՍԴ-ի լիազորությունները եւ դիմող սուբյեկտների ցանկը: «Եզակի դատարաններից ենք, որ դիմող սուբյեկտների նեղ ցանկ ունի»: Հանրաքվեից հետո բացի քաղաքացիներից ՍԴ-ին կարող են դիմել դատարանները, պատգամավորները՝ առնվազն 10 ստորագրությամբ, ՀՀ կառավարությունը եւ նոր ստեղծվելիք մարդու իրավունքների պաշտպանի ինստիտուտը: Նկատի ունենալով, որ դիմումների մեծ հոսք կլինի այս փոփոխություններից հետո՝ նախատեսվում է կառուցվածքային փոփոխություններ կատարել նաեւ ՍԴ-ում: ՍԴ անդամներից կստեղծվի պալատ, որի կայացրած որոշումը կիրառարկվի ՍԴ-ի անունից եւ վերջնական կլինի: Զրուցակիցս ՍԴ-ի գործունեության ամենամեծ խոչընդոտը համարում է գործերի քննության մեկամսյա ժամկետի սահմանումը, որը նույնպես հանվել է:

«ՍԴ-ն չուներ կարեւորագույն մի

Սահմանադրության ամենամեծ թերություններից մեկն էլ այն էր, որ արդարադատության երաշխավորը հանրապետության նախագահն է: Թեպետ պրակտիկ իրավաբաններից շատերը պնդում են, որ, այդուհանդերձ, դատարանը ոչ այնքան նախագահի ազդեցության կրողն է, որքան կառավարության: «Իրականում այդ երաշխավորը պետք է լինեին Սահմանադրությունը եւ օրենքները: Ուստի, Սահմանադրության այն կետը, համաձայն որի դատարանի անկախության երաշխավորը հանրապետության նախագահն էր, փոխել ենք եւ սահմանել՝ դատարանի անկախության երաշխավորը կարող են լինել միայն Սահմանադրությունը եւ երկրի օրենքները», ընդգծեց ՍԴ անդամը:

Վերստին անդրադառնալով ընդհանուր իրավասության դատարաններին ու նրանց հարող խնդիրներին, պրն Թոխյանը նշեց, որ Սահմանադրությունից հանվել է դատավորներին պիտանելիության ցուցակում ընդգրկելու ամենամյա քննության կարգը, հանվել է 91 հոդվածում ամրագրված «Օրենքով նախատեսված դեպքերում դատավարությունն իրականացվում է երդվյալների մասնակցությամբ» դրույթը, քանի որ գործ-

նելով գործելու կարգը չէր կարող դատարանի անկախությունն ապահովել: Պրն Թոխյանը պնդում է, որ լիարժեքորեն փոխվել է ԱԽ-ի կազմավորման կարգը: Հանձնաժողովը ներկայիս 14-ի փոխարեն առաջարկել է ԱԽ-ն կազմավորել 10 անդամով, որից 7-ը կընտրվեն դատավորների ընդհանուր ժողովում՝ փակ գաղտնի քվեարկությամբ, իսկ 3-ին կնշանակի հանրապետության նախագահը: ՍԴ անդամը գտնում է, որ ԱԽ-ն հասարակական հիմունքով չի կարող գործել, սակայն վերջնական լուծման չեն հանգել, թե ինչ ժամկետներում պետք է գործի ԱԽ-ն՝ 3 տարով, թե՞ ավելի, գործո՞ղ դատավորներով է կազմավորվելու, թե՞ տվյալ ժամանակամիջոցում նրանք պետք է դադարեցնեն պրակտիկ գործունեությունը:

Չնայած բազում քննադատություններին, ԱԽ-ի լիազորությունների մեծ մասը պահպանվում է, այդ թվում դատավորների պիտանելիության, առաջխաղացման ցուցակների հաստատումը, եզրակացություններ տալը, կարգապահական համապատասխան ներգործություն իրականացնելը: «Բայց ամենակարեւորն այստեղ արել ենք ԱԽ-ի կազմում բացարձակ մեծամասնությունը դատավորներն

փաստաթղթերը: Դատավորի լիազորությունները վաղաժամկետ դադարեցվելու դեպքում նախատեսվում է դատավորին նույնպես դատական պաշտպանության իրավունք տալ, «ցանկանում ենք, որ դատավորի ազատումն իմպիչմենթի կարգով լինի»: Սահմանադրական փոփոխություններում հանձնաժողովն ամրագրել է նաեւ դատավորների անձեռնմխելիության ինստիտուտը եւ նրանց ձերբակալման ու կալանավորման համապատասխան կարգը: Նրանց անձեռնմխելիությունը բավականին նեղացվել է՝ «դատավորները եւ ՍԴ անդամները չեն կարող ձերբակալվել բացառությամբ այն դեպքերի, երբ նրանք բռնվել են հանցագործության կատարման պահին կամ դրանից հետո»:

Սահմանադրական փոփոխություններով քաղաքացիներին իրավունք է տրվել դիմելու նաեւ եվրոպական դատարան: Ֆ. Թոխյանի կարծիքով, դա կզգոնացնի դատավորներին, որպեսզի նրանց կայացրած դատական ակտերը լինեն հիմնավորված եւ միջազգային կոնվենցիայի դրույթներից բխող:

ՍԱՌԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

«Ջերմուկի» արտադրությունն ու շուկան շարունակում են մնալ անվերահսկելի

«Հայրենիքիս ջուրը» շատերի համար դարձել է ջրի պես եկամուտ

Անցյալ տարեվերջին **«Ազգը»**, լուսաբանելով «Ջերմուկ» արտադրող խոշոր ընկերություններից մեկի ասուլիսը, արձանագրել էր, որ «Ջերմուկի» արտադրությունում չկա պատշաճ պետական վերահսկողություն, ինչը թույլ է տալիս ոչ կոմպետենտներին զբաղվել Հայաստանի ամենաեկամտաբեր բիզնեսներից մեկով»: Արդյունքում՝ շուկայում հայտնվել են անորակ ու անորոշ ծագման «Ջերմուկ»-ներ, շարունակվում են կեղծարարությունները: Ահազանգ էր հնչեցվել նաեւ, որ «Ջերմուկի» շահագործման մենաշնորհը պատկանում է պետական հանքավայրերն ամբողջությամբ իր սեփականությունը դարձրած «Աղամանդ Կ» ընկերությանը, որն իր հայեցողությամբ ջուր է վաճառում արտադրողներին: Ինչպես ենթադրվում էր, այդ ընկերության արձագանքը չուշացավ, ինչն էլ առիթ եղավ, որպեսզի շարունակենք թեման՝ խորամուխ լինելով ոլորտի մեջ ու համոզվելով, որ «Ջերմուկի» թե՛ շահագործման, թե՛ արտադրության եւ թե՛ իրացման ոլորտում կատարյալ շիլաշփոթ է:

Հիշեցնենք **«Ազգում»** տեղ գտած հարցադրումը՝ ի՞նչ կարգով է տնօրինում «Աղամանդ Կ»-ն հանքային ջրի աղբյուրները, ի՞նչ կարողություններ ունի, որի մասին «Ջերմուկ» արտադրողները, իրենց գործընկերային շահերից ելնելով, չեն հրապարակում: Նշենք, որ «Աղամանդ Կ»-ի գործունեությունը արտացոլող մեր ծաղրանկարը՝ հեքիաթի աղբյուրի ջուրը փակող վիշապն ամենից շատ էր զայրացրել ընկերության տնօրեն Հակոբ Հակոբյանին, որը հրավիրեց իրենց ընկերության գրասենյակ՝ անձամբ համոզելու, որ այդքան էլ մեծ կարողությունների չեն տիրապետում: Թերթի տեղեկատվությանն ի պատասխան, թե ընկերության իրական տերերը հայտնի պաշտոնյաներ են, պրն Հակոբյանը բառացիորեն ասաց. «Մի փոքր երկիր ենք, եթե բարեկամներ փնտրենք, ապա անպայման մեկս մյուսին ազգական դուրս կգանք»: Ինչ վերաբերում է «Աղամանդ Կ»-ի բացառիկ հնարավորություններին, ապա պրն Հակոբյանը հարկ համարեց պարզաբանել. «Ջերմուկի» աղբյուրներն իրենց սեփականությունը չեն, այլ՝ միայն դրանց շահագործման իրավունքը: Ընդ որում, «Աղամանդ Կ»-ն միակը չէ. ներկայումս Հայաստանի բոլոր հանքավայրերն էլ տարբեր մասնավոր ընկերություններ են շահագործում: Այդ որոշումը կայացվել է դեռեւս 1997 թվականին, ըստ որի պետությունը արտոնագիր է տվել մասնագիտացված ձեռնարկություններին՝ ընդերքի երկրաբանական ուսումնասիրության եւ օգտակար հանածոների արդյունահանման տեխնոլոգիական-մասնագիտական աշխատանքների կատարման համար, փոխարենը պահանջելով ընկերություններից սեփական միջոցներով որոշակի ժամանակահատվածում շահագործել հանքավայրերը, կատարել ռեժիմային դիտարկումներ, ջրի լաբորատոր փորձարկումներ, սանիտարական գոտիների կազմակերպում եւ այլն:

Որոշումը կայացվել է վերոհիշյալ աշխատանքը կատարելու համար պահանջվող ֆինանսավորումը պետության կողմից դադարեցնելուց հետո (ըստ Հ. Հակոբյանի, միայն «Ջերմուկի» հանքավայրերի շահագործման համար տարեկան ծախսվում է մինչեւ 20 հազար դոլար): Նախկինում բոլոր հանքավայրերի շահագործումը կատարում էր մեկ մարմին՝ Հայաստանի 21 հանքավայրերը շահագործող «Հայհանքջուր» ԱՁ-ն, որը համալրված էր փորձառու գիտնական-մասնագետներով: «Հայհանքջուրն» այսօր «կոնսերվացված» է, նրա գործառույթներն էլ՝ հանձնված մասնավորին: «Կարո՞ղ եք արդյոք ապահովել մասնագիտական շահագործում» հարցին պրն Հակոբյանը հարկ համարեց նշել, որ իրենց մասնագետները «Հայհանքջուր»-ի մասնագետներն են:

Ինչ վերաբերում է գներին, ապա «Աղամանդ Կ»-ն «Ջերմուկ» արտադրողներին ջուրը վաճառում է պետության սահմանած գնով, ինչը կես լիտր շշի մեջ կազմում է ընդամենը 2 դրամ:

«Ինչպե՞ս է կատարվում ջրի որակի ու ծավալների վերահսկողությունը պետության կողմից» հարցին պրն Հակոբյանը պատասխանեց, որ ՀՀ բնապահպանության նախարարության կողմից պարբերաբար անցկացվում է վերահսկողություն (թեեւ մի փոքր անհասկանալի է, ինչպե՞ս են վերահսկվում բաց թողնված ջրի ծավալները, եթե աղբյուրների վրա չկան ջրաչափեր-Գ. Մ.): Տեղեկացվեց նաեւ, որ հանքավայրը շահագործողները պատասխանատու են միայն թողարկած ջրի որակի համար, եւ ոչ թե պատրաստի շշալցված արտադրանքի: Փաստորեն, ցանկացած օբյեկտ, որը ներկայացնում է շշալցման իրավունքի արտոնագիր, շահագործողը պարտավոր է ջուր մատակարարել: Ընկերության տնօրենը եւս համամիտ է **«Ազգի»** այն մտահոգության հետ, որ «Ջերմուկի» արտադրության իրացումն ու վերահսկողությունը պետական մակարդակով գրեթե չեն կատարվում: Ըստ Հ. Հակոբյանի, արտադրողների արտոնագրումը պետք է խստացնել, քանի որ արտոնագրման ներկայիս պահանջները թույլ են տալիս ցանկացած մեկին, ով ունի ինչ-որ տարածք, որոշակի գումար, զբաղվել «Ջերմուկի» արտադրությամբ:

Տեղեկացվեց, որ ընկերությունը փականային ռեժիմով է աշխատում, բաց թողնելով «Ջերմուկի» ամբողջ պաշարների միայն 2-3 տոկոսը: «Աղամանդ Կ»-ին է տրված նաեւ «Արզնի», «Լոռի» եւ «Վանաձոր» հանքային ջրերի աղբյուրների շահագործման իրավունքը, դրանով նաեւ՝ ամբողջ հանքային ջրի պաշարների շուրջ 70 տոկոսը:

Ընդհանուր առմամբ այցելությունը «Աղամանդ Կ» պարզ լույս սփռեց որոշ մութ հարցերի վրա, միեւնույն ժամանակ, սակայն, ծնելով պարզաբանման ենթակա նորանոր հարցեր:

ՀՀ բնապահպանության նախարարության երկրաբանական ֆոնդի տվյալներով Հայաստանում կա հանքային ջրերի 21 հանքավայր՝ 23,727 հազար մետր խորանարդ ծավալներով: Հանքային ջրերից ամենամեծ բաժինն ընկնում է «Ջերմուկին»՝ 1,469 հազ. խորանարդ մետր: Ֆոնդի աշխատակիցները համամիտ չեն ժողովրդի մեջ տարածված այն կարծիքի հետ, թե «Ջերմուկը» Հայաստանի մեծագույն հարստություններից է ու նրա արտահանմամբ միայն կարելի է բյուջեն լցնել:

Նույն նախարարության ընդերքի պահպանության վարչությունում էլ տեղեկացանք, որ Հայաստանի հանքային ջրերի շահագործումը բաշխված է հետեւյալ կերպ. «Աղամանդ Կ»-ն տնօրինում է Ջերմուկի, Արզնու, Լոռու եւ Վանաձորի հանքային ջրերը, «Բջնի» ԲԲԸ-ն՝ Բջնիի, «Հանքավան-2» ԼՏԸ-ն՝ Հանքավանի, Հյուսիսային համալսարանը (՞)՝ Կաթնաղբյուրի, «Երասխ» ԲԲԸ-ն Վեդու, «Տիգրան Մեծ-96» ԱՁ-ն՝ Սոլակի, «Ռաֆայել» ՍՊԸ-ն՝ Արզաքանի, «Դիլիջան» ԲԲԸ-ն՝ Դիլիջանի հանքային ջրերը: Հանքային ջրերի շահագործումը տրված է վերոհիշյալ ընկերություններին ՀՀ կառավարության թիվ 216՝ «ՀՀ տարածքում ստորերկրյա ջրերի հանքավայրերի եւ ջրատար հորիզոնների շահագործման, պետության հաշվառման, պահպանության եւ հատուկ ջրօգտագործման թույլտվություն տալու կարգի մասին» երկարահունչ որոշմամբ, ըստ որի բնապահպանության նախարարությունը հանդես է գալիս իբրեւ «ընդերքը տրամադրող», իսկ վերոհիշյալ բազմագույն անուններով ու կարգավիճակով ընկերությունները՝ «ընդերքը շահագործող»: Վերջիններիս ընդերքը շահագործելու արտոնագիր է տալիս արդյունաբերության նախարարությունը: Սակայն ջրերի շահագործման շղթան միայն այս օղակներով չի եզրափակվում: Շահագործողների տրամադրած ջուրը շշալցնելու համար էլ առանձին արտոնագիր է տալիս գյուղնախարարությունը: Ինչպես պարզեցինք լիցենզավորման վարչությունում, արտոնագիր ստանալը եւս մեծ բարդություններ չի ենթադրում: Վարչության պետ Մեխակ Ղազարյանը բավականին լիբերալ էր տրամադրված. ըստ նրա շշալցման իրավունք պետք է ստանան բոլոր ցանկացողները, որոնք ունեն համապատասխան փաստաթղթեր եւ վճարել են պետտուրքը (24 հազար դրամ), իսկ նրանց գործունեությունը կկարգավորի ինքը՝ շուկան: «Ինչո՞ւ պայմանները խստացնելով շուկան հանձնենք մի քանի խոշոր ընկերությունների»: Տեղեկացվեց, որ 1999 եւ 2000 թթ.-ին շշալցման իրավունք է ստացել 34 ընկերություն: Լիցենզավորումը շարունակվում է, ցուցակը համալրվում է նորանոր անուններով....

Վերոհիշյալ տեղեկատվությունից հետո մնում են մի քանի պատասխան փնտրող հարցեր. ինչի՞ հիման վրա են կատարվել ընդերքը շահագործողների մասին որոշումները, ինչո՞ւ հնարավոր չի եղել պահպանել մասնագիտական շահագործող միակ ձեռնարկությունը, որը մինչ այդ հաջողությամբ, ընդ որում ավելի մեծ ծավալներով, շահագործել է հանքավայրերը, մի՞թե հնարավոր չի եղել դրա գործունեության համար գտնել ինքնաֆինանսավորման մի մեխանիզմ, ինչպե՞ս է կատարվում վերահսկողությունը բազմաթիվ ու բազմաբնույթ շահագործողների նկատմամբ, ինչպե՞ս է եղել, որ մի ընկերության տրվել է մի քանի հանքավայրերի շահագործման իրավունք, մյուսներին՝ մեկական, ինչպե՞ս են կարգավորվում ոլորտում տարբեր գերատեսչական մարմինների հարաբերությունները, ինչո՞ւ է այդքան երկարել «Ջերմուկի» շահագործման, արտադրության ու իրացման շղթան եւ այլն: Թեման շարունակելի է, եւ սպասում ենք նորանոր արձագանքների:

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՐՈՅԱՆ

ԱՄԲՈՆ

«Ուզածնիդ ի՞նչ է» քաղաքական հարցով թուրքերը կներկայանան գիտական երկխոսության

«Թուրքերու հետ երկխոսության ամենամեծ առիթը ստեղծված էր նախաքեմալական սուլթանի կառավարության հետ: Սա ժամանակաշրջան մըն էր, երբ ամեն տեսակ թուրքեր պատրաստ էին ընդունել հանցապարտության իրականությունը եւ նաեւ պատրաստ դարմանումներ առաջարկելու»:

Հայ-թուրքական գիտական երկխոսության թուրքական նախաձեռնության վերաբերյալ հայաստանյան պատմաբանների տրամադրություններին «Ազգն» արդեն անդրադարձել է. այդքան շահարկվող երկխոսությունը քաղաքական ծուղակ է սոսկ:

Նպատակահարմա՞ր է արդյոք հայ-թուրքական երկխոսությունը, թուրքական արխիվներում հայ գիտնականների աշխատանքը՝ հարցումով դիմեցինք նաեւ ԱՄՆ-ում Զորյան ինստիտուտի տնօրեն, Գուգենհայմ ինստիտուտի (Նյու Յորք) ավագ գիտաշխատող, պրոֆեսոր **Վահագն Տատրյանին**: «Երկխոսություն բառը շատ անգամ կհոլովվի ժամանակե մը ի վեր եւ միշտ վերացական ըմբռնումով, նշում է պրոֆեսոր Տատրյանը: Երկխոսության ամենեն նպատակահարմար եւ բեղմնավոր միջոցը լուրջ փորձաքննություններ անցած երկերու հրատարակությունն է», ինչին պատրաստ գիտնականներ ոչ Հայաստանը, ոչ Թուրքիան չունեն՝ ըստ Վ. Տատրյանի: Հայաստանում ցեղասպանագիտությունը կաղում է, չկա մասնագիտացված դպրոց, գիտական կենտրոն: Այնպես որ, անիմաստ է նաեւ թուրքական արխիվների մատչելիության հարցի բարձրացումը, երբ դժվարությամբ կգտնվեն օսմաներենին տիրապետող հայ գիտնականներ: Դրանից էլ զատ, թուրքական արխիվները, Վ. Տատրյանի համոզմամբ, խիստ թեական են. ամենակարեւոր վավերագրերը ոչնչացված են, պահպանվածներն էլ՝ մեծապես խեղաթյուրված:

Թողնելով հայ գիտնականներին՝ Թուրքիայի պարագան առավել հուսահատական է, «որուն համար այս նյութը կշարունակե մնալ պայթուցիկ մը», նշում է Վ. Տատրյանը: Բացի զգուշությամբ եւ վարանումով արտահայտվող պատմաբաններից, այնտեղ ցեղասպանության հարցերով մասնագետներ չկան: «Ուրեմն ըսելիք ի՞նչ ունին, ընելիք ի՞նչ ունին»:

Վ. Տատրյանի դիտարկմամբ՝ թուրք պատմաբանների հետ երկխոսությունը դատապարտված է մեկ այլ տեսանկյունից եւս: «Գիտնականներու երկխոսությունը պիտի աղերս ունենա մեկ խնդրի հետ՝ ճշմարտության անկաշկանդ որոնումի: Իսկ թուրք գիտնականները պիտի զատվին ու առաքվին ոչ թե պատմագիտական սկզբունքներու հետ հաշտ բծախնդրությամբ մը, այլ առավելաբար քաղաքական հաշիվներով»:

Խնդրո առարկայի շրջանակներում մի երրորդ դիտարկում եւս:

Ըստ Վ. Տատրյանի՝ երկխոսության, անգամ գիտական երկխոսության մասին մտածելիս չի կարելի մոռանալ «Հայաստանի ներկա անկար ու խարխուլ վիճակը, որ անպայմանորեն խոտոր կհամեմատվի Թուրքիո ներկա հզորանքին հետ: Թուրքերու համար հայերը պարտված եւ գաճաճ ազգ մըն են եւ իրենց համար գիջում մը, որ կրնա անկանխատեսելի հետեւանքներ ունենալ, խնդրո առարկա չի կրնար ըլլալ»:

Վ. Տատրյանը վկայակոչում է թուրքական լրատվամիջոցին Քոչարյանի՝ վերջերս տված հարցազրույցը: «Լրագրողը անզգամաբար հարց կուտար, «ուզածնիդ ի՞նչ է», կարծես չէր գիտեր պատասխանը: Եվ հոն կար նախանշան մը. ստուգել եւ նվազագույնի իջեցնել հայկական ակնկալությունները»: Տատրյանը հավատում է, թե որեւէ երկխոսություն թուրքական կողմի հետ՝ նրանց պետության հովանու ներքո նույն ընթացակարգը պիտի ունենա: «Ձեւով մը թուրքական «բազարլըխ», այսինքն սակարկություն՝ մենք այս զիջումը կ՚ընենք, դուք ալ մյուս զիջումը ըրեք»: Նման կարգադրություններին հոժարելը բացառելով՝ Վ. Տատրյանը չի բացառում փոխարենը, որ վաղ թե ուշ թուրքերը հարկադրված կլինեն զիջումների գնալ, եթե մենք անհողդողդ մնանք այս խնդրում:

ԼԻԼԻԹ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ԿԱՀԻՐԵ

Վախճանվել է գիտնական, հասարակական գործիչ, ՌԱԿ վարչական Վահագն Տեփոյանը

Եգիպտահայ համայնքի ՌԱԿ պաշտոնաթերթ «Արեւի» հունվարի 3-ի համարը խոր վշտով տեղեկացնում է, որ 80 տարեկանում դեկտեմբերի 22-ին վախճանվել է գաղութում ազգային, հասարակական, մշակութային եւ կուսակցական անդուլ գործունեությամբ ծանոթ, հոգեպես միշտ երիտասարդ գիտնական Վահագն Տեփոյանը:

Որդին Կոստանդնուպոլսում Ռամկավար Ազատական կուսակցության հիմնադիրներից Պետրոս եւ Սաթենիկ Տեփոյանների, Վահագնը ծնվել է Գադը գյուղում (Կ. Պոլիս), 1920 թվի հոկտեմբերի 15-ին: 1922-ին քեմալական հետապնդումներից խուսափելով ընտանիքը տեղափոխվում է Եգիպտոս ու բնակություն հաստատում նախ Ալեքսանդրիայում, ապա՝ Կահիրեում: Ծավալելով ազգային-հասարակական գործունեություն, հայրը՝ Պետրոս Տեփոյանը, հիմնում է «Հայ ազգային հիմնադրամը» Եգիպտոսում եւ 1947-48 տարեշրջանում ստանձնում «Արեւ» թերթի խմբագրի պաշտոնը:

Պատանի Վահագնը իր հայեցի կրթությունը ստանալով նախ Նուբարյան եւ ապա Գալուստյան վարժարաններում, ընդունվում է «Խորոնֆիշ» քոլեջը: Սակայն քիմիայի հանդեպ հատուկ սեր տածող երիտասարդը դպրոցում այդ առարկայի դասավանդումից դժգոհ լինելով, շուտով դուրս է գալիս եւ զբաղվում ինքնակրթությամբ՝ ստեղծելով իր համար հատուկ ծրագիր, որը կոչում է «առարկայական» (գիտություններ) եւ «ենթակայական» (արվեստ եւ գրականություն):

Քսան տարվա ընթացքում գերազանց տիրապետելով անգլերենին, ֆրանսերենին եւ արաբերենին եւ մասնագիտանալով ռադիոտեխնոլոգիայի ասպարեզում, ուշադրության է արժանանում եգիպտական պաշտպանության նախարարության կողմից եւ մի քանի գյուտերով հարստացնում բանակի էլեկտրական սարքավորումների համակարգը: Բասկետբոլի լուսավոր թվատախտակի եւ նեոնային ժամացույցի իր գյուտերը վավերացվում են եգիպտական մարզական ֆեդերացիայի կողմից: Այնուհետեւ ստեղծում է Կահիրեի եւ Ալեքսանդրիայի էլեկտրական ճանապարհացույց քարտեզները:

Հորից ժառանգելով հայրենասիրության ոգին, 1962-ից եղել է հայ Գեղարվեստասիրաց միության վարչության ատենապետը, իսկ 1977-ից՝ ցկյանս պատվական նախագահը: Կարդացել է բազմաթիվ զեկուցումներ եւ դասախոսություններ գիտության ամենատարբեր նորությունների շուրջ: 1942-ից անդամագրվել է ՌԱԿ-ին եւ ստանձնել պատասխանատու պաշտոններ, 1964-ից եգիպտոսի շրջանային վարչության անդամ է, իսկ 1975-ից սկսած՝ ատենապետ: Վերջին չորս տարիներին եղել է ՌԱԿ Կենտրոնական վարչության անդամ:

Եկեղեցական եւ համայնքային իր անձնվեր գործունեության համար 1989-ին երջանկահիշատակ Վազգեն Ա կաթողիկոսի կողմից պարգեւատրվել է «Ս. Ներսես Շնորհալի» շքանշանով եւ սրբատառ կոնդակով: Նշվել է ազգային-հասարակական գործունեության 40-ամյակը: Վերջին ամիսներին տառապել է լեզվի բորբոքումից:

Դեկտեմբերի 24-ին տեղի է ունեցել ազգային հուղարկավորություն՝ նախագահությամբ թեմի բարեխնամ առաջնորդ գերշ. Տ. Զավեն արք. Չինչինյանի:

Տիպար հայրենասերի, անխոնջ գիտնականի եւ նվիրյալ կուսակցականի հիշատակը վառ կմնա բոլոր նրան ճանաչողների սրտերում:

«Ազգը» իր զգացված ցավակցություններն է հայտնում հանգուցյալի այրուն՝ տիկին Ալիս Տեփոյանին, որդիներին, թոռներին եւ համայն սգակիրներին:

Հ. Ծ.

ՎԵՆԵՏԻԿ

«Պռ-Արաքս»-ի ազգապահպան գործունեությունը

Վենետիկի «Պռ-Արաքս» մշակութային ընկերակցության գործունեությունը միտված է մեկ նպատակի՝ հայոց լեզվի եւ մշակույթի գոյատեւմանը եւ զարգացմանը: Ազգանվեր եւ անշահախնդիր գործունեությամբ ընկերակցությունը հայոց հոգեւոր-մշակութային կյանքում ունենում է իր յուրահատուկ ներդրումը:

Անցած տարվա օգոստոսին համազգային շուքով, մշակութային միության նախաձեռնությամբ, նշվեց Վենետիկի համալսարանի հայոց լեզվի եւ մշակույթի ամառային արագացված դասընթացի 15-ամյակը՝ ՀՀ նախագահի շնորհագրով, հայ եւ իտալական պետական մարմինների հովանավորությամբ, Հայաստանի եւ սփյուռքի մտավորականների մասնակցությամբ, որին **«Ազգը»** ժամանակին անդրադարձել է:

Միությունն իր գործուն եւ ազդեցիկ մասնակցությունն է ունենում Իտալիայում տեղի ունեցող գրեթե բոլոր հայագիտական միջոցառումներին՝ դասախոսություններ, ասուլիսներ, հանդիպումներ, գիտաժողովներ, հեռուստա եւ ռադիո հաղորդումներ: Իր տարեկան մեկօրյա գիտաժողովի առիթով աշնանը միությունն իտալերեն լույս ընծայեց Իտալիայում յուրաքանչյուր հայագիտական երեւույթ հանգամանորեն լուսաբանող «Բանբերի» երրորդ պրակը:

Մ. Բ.

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Արեւելաեվրոպական կենտրոնի առջեւ բարձրացվեց ՀՀ եռագույնը

Փետրվարի 7-ի կեսօրին Ցելլեում գտնվող Ներքին Սաքսոնիայի Արեւելաեվրոպական կենտրոնի (OECN) առջեւ սկսեց փողփողալ նաեւ ՀՀ եռագույնը, ի դեպ, առաջնորդելով ԳԴՀ-ի, Ուկրաինայի, Ռուսաստանի, Վրաստանի, Մոլդովայի, Ղազախստանի, Կիրգիզիայի, Բուլղարիայի արդեն կախված եռագույնները: Դրոշը բարձրացնելու հանդիսավոր արարողությանը ներկա են եղել Ցելլեի քաղաքագլուխ Գերտ Վիլհելմ Գոնելը, համբուրգյան LUNO գրուպի ղեկավար Միրկո Նովակը, «Զիմենսի» ներկայացուցիչ Շվարցը, Ռուսաստանի Դաշնության Տյումենի եւ Ալթայի, Ուկրաինայի, Վրաստանի երկուական մարզերի ներկայացուցիչները, նաեւ տեղական մամուլից: Մեր ընթերցողներին արդեն տեղեկացրել ենք, որ 2000-ի նոյեմբերից Արեւելաեվրոպական կենտրոնում սկսեց գործել Հայաստանի առեւտրաարդյունաբերական պալատի ներկայացուցչությունը՝ ԱՊՀ անդամակցող երկրների թիվը հասցնելով 24-ի:

Կոնկրետ ի՞նչ ուղղությամբ է աշխատում այսօր Հայաստանի ներկայացուցչությունը, մեր հարցին ի պատասխան հիշյալ կառույցի ղեկավար Սամվել Թադեւոսյանն ասաց, թե իրենց նպատակն է Հայաստանում գերմանական տեխնոլոգիաների ներդրումը եւ հայկական արդյունաբերական ապրանքների համար Գերմանիայում շուկա փնտրելը, ինչն այնքան էլ հեշտ չէ:

Հետաքրքրությունների ոլորտում են նաեւ ծրագրավորման խնդիրները: «Իսկ հենց հիմա ՀՀ առեւտրաարդյունաբերական պալատ եմ ուղարկում ԳԴՀ-ում անցկացվելիք միջազգային խոշոր ցուցահանդեսների ժամանակացույցը», տեղեկացրեց պրն Թադեւոսյանը: Նրանից իմացանք նաեւ, որ Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն ճանաչելու առիթով նախատեսել են երկու միջոցառում՝ պրն Գոնելի հովանավորությամբ 2001-ի սեպտեմբերին Ցելլեում տեղի կունենան հայ մշակույթի օրեր, իսկ հունիսին Հայաստան կայցելի պրն Նովակը՝ բիզնեսմենների քսան հոգանոց խմբով:

ԱՆԱՀԻՏ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ,
Գերմանիա

Հայերը՝ Սինգապուրի պատմության մեջ

Սինգապուրի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցու մուտքը

Սինգապուր քաղաքը 1819 թ.-ին հիմնադրել է բրիտանացի Սթեմֆորդ Ռեֆլզը: Սինգապուր նշանակում է առյուծի քաղաք եւ սկզբնապես մաս է կազմել Մալայզիային, հետագայում դարձել է բրիտանական գաղութ, ապա 2-րդ համաշխարհային պատերազմի տարիներին գրավվեց Ճապոնիայի կողմից եւ անկախացավ միայն 1965 թ.: Սինգապուրը այժմ կառավարվում է դեմոկրատական սկզբունքներով: 646 քառ. կմ բնակտարածությամբ քաղաքն ունի 3.163.500 բնակչություն, որի 77 տոկոսը չինացի է, 14 տոկոսը՝ մալայացի, 7,6 տոկոսը՝ հնդիկ եւ մնացած 1,4 տոկոսը՝ այլազգիներ, որոնց թվում նաեւ հայեր: 1835 թ. այս քաղաքում ապրում էին ընդամենը 12, իսկ այժմ՝ 100 հայ: Արեւելքի եւ Արեւմուտքի առեւտրի կարեւոր կենտրոն Սինգապուրի պատմության, զարգացման եւ բարգավաճման մեջ այդ սակավաթիվ հայերը բավականին ներդրում են ունեցել: 1835 թ. հիմնվեց Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցին: 1887 թ. Մարտին, Տիգրան, Ավետ եւ Արշակ եղբայրները հիմնեցին «Ռեֆլզ» հյուրանոցը՝ Սինգապուրի լավագույն ճարտարապետական շինություններից մեկը: Այն կարեւոր ներդրում էր զբոսաշրջության մեջ եւ այժմ աշխարհում հայտնի հյուրանոցներից է:

Մի հայուհի՝ Ագնես Հովակիմ անունով, ստացել է խառնածին խոլորձ, որը 1893 թ. դարձել է Սինգապուրի ազգային ծաղիկը եւ այժմ կոչվում է այդ հայուհու անունով: Իսկ Խաչիկ Մովսեսյանը մի խումբ համակիրների հետ հիմնել է «The Srraits times» օրաթերթը:

Մշակույթ

«Սերենադը» մեկնում է Գերմանիա

Ասում ենք «Սերենադ» եւ աչքներիս առջեւ հառնում է երիտասարդ երաժիշտ-կատարողների խումբ, որի կեցվածքի վրա արտիստիզմի դրոշմն է: Եվ լսողության մեջ հառնում են հայ, ռուս, արեւմտաեվրոպական դասական եւ արդի կոմպոզիտորների երկերի գեղարվեստականորեն առինքնող մեկնաբանումները:

Հիշում ենք նաեւ 1991 թվականին, որը վրա հասնող ծանր, մշակույթի համար անբարենպաստ ժամանակների շնչով էր հղի՝ «Այսօր» կենտրոնի ստեղծումը:

Տողերիս հեղինակի հետ Հայաստանի ռադիոյով ունեցած մշակութահրապարակախոսական երկխոսության ընթացքում կենտրոնի հիմնադիր, նախագահ Կամո Գրիգորյանն ասել էր. «Այսօր» մշակութային նորաստեղծ կենտրոնը նպատակ ունի համախմբել մասնավորապես երիտասարդ արվեստագետներին՝ բարոյապես եւ կազմակերպչականորեն սատարելու նրանց»:

Ասածը լոկ խոսքեր չէին: «Այսօրն» իրապես ծավալեց կազմակերպչական ստեղծագործական անընդհատ գործունեություն, որն արձանագրվեց նաեւ իր նախաձեռնած մի շարք հիշարժան համերգներով: Մեկը դրանցից նորաստեղծ «Սերենադ» կամերային նվագախմբի անդրանիկ համերգն էր, որ լուրջ այցետոմս եղավ հայ կատարողական արվեստի անդաստանում ոտք դնելու համար:

Այն ժամանակ անդրադառնալով հիշյալ համերգին, «Ազգ» օրաթերթում ես նշել էի նվագախմբի բարեկիրթ հնչողությունը, անսամբլային պատեհ զգացողությունը, երիտասարդ դիրիժոր Էդուարդ Թոփչյանի, որ դրա հիմնադիրն է եւ գեղարվեստական ղեկավարը, նուրբ երաժշտականությունը, պարտիտուրը ճկուն ընթերցելու ունակությունը, հանրահանաչ ստեղծագործությունների նորովի մեկնաբանման հետաքրքիր եւ գեղարվեստականորեն արդարացված պրպտումների առկայությունը:

Եվ երեկ, բնականաբար, ուրախությամբ արձագանքեցի «Սերենադ» նվագախմբի տնօրեն Դավիթ Թերզյանի «Ազգի» խմբագրություն այցելությանը: Ներկայացնելով խմբի մոտակա համերգացանկն ու ստեղծագործական անելիքները, Դավիթ Թերզյանը հայտնեց, որ «Սերենադը» օրերս մեկամսյա հյուրախաղերով մեկնում է Գերմանիա: Համերգային շրջագայության քարտեզն, ի թիվս մի շարք այլ քաղաքների, ընդգրկելու է երաժշտական հայտնի կենտրոններ՝ Դրեզդեն, Աախեն, Հանովեր, Քյոլն...

Առաջին անգամը չէ, որ «Սերենադին» ունկնդրելու հնարավորություն է ունենալու գերմանացի բանիմաց եւ խստապահանջ երաժշտասեր հանրությունը: Առաջին անգամը չէ, որ երիտասարդ երաժիշտները ցուցադրելու են հայ ազգային կատարողական արվեստի լավագույն ավանդույթներն՝ արդիականության շնչով տոգորված:

1991-ին «Սերենադը» ընթերցողին եւ ռադիոլսողին առաջին անգամ ներկայացնելուց հետո 10 տարի է անցել: Շա՞տ է, թե՞ քիչ կատարողական լիարժեք միավոր դառնալու համար: Նվագախմբի անցած տասնամյա ուղին եւս մեկ անգամ ապացուցում է, որ արվեստում առաջնայինը ոչ թե թվաքանակությունն է, այլ որակը: Այն, որի անհրաժեշտ բաղադրյալներն են էնտուզիազմը, բարձր պրոֆեսիոնալիզմը, գործնական այլազան շփումների մարդկային հաղորդակցության կարողությունը:

Դժվար ժամանակ ծնվեց «Սերենադը», բայց առաջին իսկ օրից շրջապատվեց բարյացակամ, գործնականորեն բարենպաստ վերաբերմունքով: Այս առումով պատեհ առիթ է նշել երախտահիշարժան Ռոբերտ Հրանտի Սահակյանի անունը, որը լինելով այդ տարիների Կամերային երաժշտության տան տնօրենն, անշահախնդրորեն սենյակ հատկացրեց մինչ այդ ֆիլհարմոնիայի փոքր դահլիճում ծանր վարձի տակ կքող երիտասարդ երաժիշտներին: Հիշատակելի է նաեւ մեզանում ճանաչված մեներգիչ, այժմ նաեւ Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի եւ «Արամ Խաչատրյան» համերգասրահի գլխավոր տնօրեն Նիկա Բաբայանի ներդրումը նվագախմբի ստեղծագործական ճանապարհի հենց սկզբնական փուլից: Նրա աջակցությամբ է «Սերենադը» 1993-ից մեկնել Արեւմտյան Եվրոպա հյուրախաղերի, որի շնորհիվ շուտով որպես առաջատար կատարողական կոլեկտիվ է ճանաչվել ոչ միայն Հայաստանում, այլեւ արտերկրում: Եվ անշուշտ, նվագախմբի նվաճումների դաշտում իր անուրանալի դերն ունի նրա առաջին օրվանից տնօրեն Դավիթ Թերզյանը: Մասնագիտությամբ պատմաբան-իրավագետ, որն իր իսկ խոստովանությամբ մանկական տարիից անմնացորդ սիրահարված է եղել երաժշտությանը: Իր մելոմանի երաժշտական որոշակի ճանաչողությամբ եւ գեղարվեստի ընկալման նուրբ ճաշակով Դավիթ Թերզյանը ջանադիր կերտով ստանձնում է կազմակերպչական բազում հարցերի բեռը:

Բարի սկիզբը բարի երթ ունեցավ: Այդ են վկայում «Սերենադի» կենսագրության ուշագրավ փաստերը: Նվագախումբը համերգներով հանդես է եկել Ֆրանսիայում, Գերմանիայում, Հոլանդիայում, Հունաստանում, Իտալիայում, Շվեյցարիայում, Ավստրիայում, մասնակցել է մի շարք միջազգային համբավանուն փառատոների: 1955-ին Հռոմում կայացած «Valentino Bycchi» միջազգային մրցույթում արժանացել է առաջին մրցանակի՝ պսակելով 1994-ին Իտալիայի Վալզոլդա քաղաքում իր ելույթների հաջողությունը: Տարիների ընթացքում նվագախմբի հետ հանդես են եկել ճանաչված մենակատարներ Սթիվեն Իսերլիսը, Ռոլանդ Դայենսը, Քիմ Քաշքաշյանը, Սիբիլլե Չոփփը եւ այլք: Թողարկվել են վեց CD-ներ արեւմտաեվրոպական եւ հայ կոմպոզիտորների երկերի ձայնագրությամբ: Փաստեր, որոնց ետեւում ուրվագծվում է դիրիժոր Էդուարդ Թոփչյանի շնորհաշատ երաժշտի եւ ղեկավարի նկարագիրը:

Նշենք, որ այսօր Էդուարդ Թոփչյանը հանդիսանում է նաեւ Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի գլխավոր դիրիժորն ու գեղարվեստական ղեկավարն է: Նրա շնորհիվ դիրիժորական արվեստի իրական պրոֆեսիոնալիզմը դարձյալ (10 տարվա ընդմիջումից հետո) հաստատուն տեղ է գրավել հիշյալ նվագախմբի նվագավարական պատվանդանի վրա:

...Անդրադառնալով «Սերենադի» մոտալուտ հյուրախաղերին, ասենք, որ մարտի 11-ին նվագախումբը ելույթ է ունենալու Քյոլնի Հայ առաքելական եկեղեցում հնչեցնելով Կոմիտասի, Էդվարդ Միրզոյանի, Վիվալդիի ստեղծագործություններից:

Հանուն արդարության նշենք նաեւ, որ նվագախմբի ճանապարհածախսը զգալի չափով հովանավորում է «British Airways» ավիաընկերությունը:

Ինչպես գրել է Յոհաննա Հեսպեն «Neue Westfälische» (թիվ 4, 6, 24.02.1998) պարբերականում՝ «Սերենադ» կամերային նվագախումբը բացում է սրտի դռները»:

Եվ ոչ միայն. արդ, նա հանդիսանում է նաեւ մշակութային կամրջի ոլորտի գործուն միավորներից մեկը եւս մեկ անգամ հաստատելով հայ երաժշտական կատարողական արվեստի առինքնող ու ոգեղեն ուժը:

ԹԱՄԱՐ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ
Արվեստագիտության թեկնածու

Բացվեցին բնագիտական թեքումով դասարաններ

Փետրվարի 13-ին Վանաձորի թիվ 3 գիշերօթիկ դպրոցում տեղի ունեցավ ֆիզմաթ եւ բնագիտական թեքումով դասարանների բացման հանդիսավոր արարողությունը, որին ներկա էին Լոռու մարզպետ Հենրիկ Քոչինյանը, կրթության վարչության պետ Մինաս Սայադյանը, աշակերտներ, ծնողներ, հյուրեր:

Աշակերտներին ողջունելով՝ մարզպետը բոլորին շնորհավորեց այս երկար սպասված իրադարձության առթիվ՝ հույս հայտնելով, որ դասարանում սովորողները կարդարացնեն բոլոր սպասումները եւ Լոռու մարզը, հանրապետական օլիմպիադաներում կունենա արժանի մասնակիցներ:

Շնորհավորանքի խոսքով հանդես եկան նաեւ կրթության վարչության պետը, դպրոցի տնօրենը, ծնողներ:

Բացված երկու դասարաններում՝ բնագիտական եւ ֆիզմաթ, սովորելու հնարավորություն կստանան 32 յոթերորդ դասարանցիներ՝ ընտրված քաղաքի տարբեր դպրոցներից:

Աշակերտներն ընտրվել են՝ հաշվի առնելով նրանց առաջադիմությունը, ուսուցիչների եւ տնօրենների երաշխավորագրերը:

Իսկ դիմած 30 ուսուցչից դասավանդելու իրավունք են ստացել 5-ը:

Դասարաններն ունեն լաբորատորիաներ, անհրաժեշտ սարքավորումներ, որը հնարավորություն կտա դասերն ըստ ամենայնի անցկացնելու: Կարեւոր է նաեւ աշակերտների շփումը, փորձի փոխանակումը մայրաքաղաքի նմանատիպ դպրոցների աշակերտների հետ:

Մշտահոլով աշխարհ

Ռուզան Ասատրյանի նոր գիրքը

Մշտահոլովի այս պահին ժողովրդին հարկավոր են սրտի եւ առողջ մտածող մարդիկ: Երազանքն, անշուշտ, մարդուն կենսունակ եւ առողջ է պահում:

Ինձ մտքի այս կողմը տարավ Ռուզան Ասատրյանի «Արմատի վրա կրակ չեն վառում» գիրքը: Այն բացվում է բանաստեղծ Համլետ Կարճիկյանի առաջաբան-խոսքով. «Զգայուն հոգիների համար վտանգավոր են կյանքի վայրիվերումները, որովհետեւ այդ հոգու տերը չի կարողանում անհանգստություն չպարտել, իսկ երբ զգայուն հոգուն ներդաշնակում է նաեւ սրտի գիտակցությունը, դրանց տերը կանգնում է գրեթե անլուծելի (կամ անլուծելի թվացող) խնդիրների առջեւ: Եվ քանի որ նման հոգի եւ վիճակ ունեցողը նաեւ բանաստեղծուհի է, ոչ միայն ավելի է բարդանում խնդիրը, այլեւ ինչ-որ տեղ հեշտանում է»:

Այս կամ այն գրողի գիրքը կարդալիս, լինի պոեզիա, թե արձակ, պիտի պարզվի հեղինակին ծնող երկրի հոգեւոր պատկերը: Այս իմաստով, միանգամայն քննություն է բռնում Ռուզան Ասատրյանի բանաստեղծությունների եւ մանրապատումների «Արմատի վրա կրակ չեն վառում» գիրքը: Ինչպես ազգի ամեն մի զավակ, այնպես էլ Ռուզան Ասատրյանը անհանգստացած է իր հայրենիքի ու իր ժողովրդի լինել-չլինելու խնդրով: Նա նույնպես, իր հոգեւոր ուժի սահմաններում, ճակատամարտ է մղում հանուն լինելության: Ժամանակի խավարի դեմ պարզում է իր լուսավոր սիրտը: Նա իր քնքշությամբ ու բարությամբ անցնում է այս աշխարհի քիրտ ու դաժան խաչմերուկներով:

Բանաստեղծուհու հոգին տագնապած է, որովհետեւ դանակը ոսկորին է հասնում, այն է՝ կրակը վառում են ծառի բաց արմատի վրա: Իսկ արմատը սկիզբն է, ակունքը, գոյության հիմքն է, գոյատեւության առհավատչյան: Տեղի է ունենում սարսափելին. «Մահվան տեսիլքն է շրջում նենգ ու լուռ, /Այն, ինչ արել է, իրեն է հայտնի, /Միտքը խռռված ընկել դռնեդուռ, /Տեղ է որոնում իր համար գաղտնի»:

Պատրանքները սին են: Մեկն արյան մեջ արթուն է, մյուսն իր իսկ արյան մեջ՝ կույր: Բանաստեղծուհին ահազանգում է. «Բավ է կծկվենք մեր կորստի տակ... /Ո՞վ է ասելու մեր լացին ողջույն»: Բանաստեղծուհին իր հոգու ազնիվ պտուղ բանաստեղծությամբ նույնանում, մերվում, ձուլվում է իր երկրին: «Եվ եղավ այնպես, /Որ մի պահ մարդիկ հեռացան ինձնից, /Ասացին ավերված վանք է նա, /Մեր ցավը երկինք չի տանի»: Հիրավի, պահը ներկա է, այսօր շատերն այդպես կարծելով լքում են Հայաստանը: Բանաստեղծուհին ցավելով ցավում է եւ գտնելով բանաձեւումը, արտացոլում է ժամանակի ու ժողովրդի ընդհանրական պատկերը: Տքի արթնության ճամփին հայտնվում է դառը ճշմարտությունը. «Մեկ դար է անցել, բայց դեռ որբ եմ ես... /Եվ ինձ թվում է, ձեզ էլ է թվում, /Որ ամեն անգամ մեկի գնալով, /Այս մեծ աշխարհն է մեկով որբանում»: Ամերիկյան դեսպանատան առջեւով անցնելու եւ հայրենիքը լքողների հերթերը տեսնելու դատապարտված բանաստեղծուհին չէր կարող այս տողերը չգրել: Նրա հեռագնա միտքն ու հոգին ասում են հավիտենության երկրային ու երկնային պարզ ու խոր խոսքը. «Ցանեցեք, արտերը, ցանեցեք»: Հիրավի, ոչ միայն հողը, այլեւ հոգիների լքումով, այս արտահոսքով ոչ միայն հողը, այլեւ հոգին է ամայանում ու անապատվում»:

Իսկ ո՞րն է, ո՞րն է այս արհավիրքի պատճառը, ինչո՞ւ ենք ինքներս մեզ ալեկոծում ու լքում, ինչո՞ւ ենք հոգու աչքով կուրանում եւ այդպիսով ուրանում ինքներս մեզ: Բանաստեղծուհին իր հարցն աղերսանքով ուղղում է Տիրոջը. «Ո՞վ է, Տեր իմ, ասա, հայոց բախտը կապել /Եվ դարերով այսպես մեզ մեզանով խաբել»: Մենք Աստծո խոսքից գիտենք, որ Աստված սեր է: Ռուզանն էլ դա գիտե եւ ցավով գրում է. «Սերը պակասեց, չարն արթնացավ, մեզ բաժին ընկավ լոկ կարիք ու ցավ»: Բանաստեղծուհին չարիքի արմատը տեսնում է մեր ամեն ինչ ու ամեն բան հանդուրժելու մեջ. «Ինչ եղավ, ասացինք՝ ոչինչ, /Իրարից պահեցինք ամեն բան, պահեցինք ոչինչը մեր հոգում, /Որպես պատերից մեզ պատգամ: /Թվաց թե ոչինչը ոչինչ էր, /Թվաց, թե ասում ենք հենց այնպես, /Ոչինչը թրվածին դարձավ /Ու... մարեց մեր կյանքը անտես»:

Այսքանից հետո բանաստեղծուհին խոստովանում է. «Այս էլ քանի հազար տարի, /Մերթ հայտնվում, մերթ էլ չքվում, /Աղոթում եմ լոկ սրտեր. պես, բայց ձեզ երբեք չեմ լքում ես...»: Այնուհետեւ, մեկ այլ բանաստեղծությամբ մխիթարում է իր ցաված սիրտը. «Հոգուս լույսը թռավ, /Յասամ լուսնի շողին.../ Բարություն գրկեմ ու փայփայեմ նրան»:

Այսպիսով ես հպանցիկ անդրադարձա ժողովածուի «Գլուխն արմատի մեջ է» ենթաբաժնին: Նույն ոգին ու խորհուրդն են կրում «Դարձ», «Սիրո բագուս» ենթաբաժինները, զետեղված քառյակներն ու մանրապատումները: Ի դեպ, Հայաստանի գրողների միության վարչության առաջին քարտուղար Աբգար Ափինյանի նախաձեռնությամբ, գրողների տան «Նավզիկե» բար-սրահում կայանալու է «Արմատի վրա կրակ չեն վառում» գրքի շնորհանդեսը:

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՀՈՎՆԱԹԱՆ

Կինոռեժիսորի հաղթահանդեսը

«Ֆրանսիական հայտնի պարբերականներն անդրադառնում են ֆրանսահայ կինոռեժիսոր Ռոբերտ Կետիկյանի ստեղծագործական գործունեության 20 տարուն», գրում է Փարիզի «Հառաջ» օրաթերթը: Թերթը նշում է, թե կինոռեժիսորը, որ հանրային ուշադրության արժանացավ հատկապես «Մարիուսն ու Ժանեթը» ֆիլմով, իր գործունեության 20 տարին ամփոփում է «Քաղաքը հանդարտ է» ֆիլմով: Ֆիլմը Փարիզում ցուցադրվում է հունվարի 17-ից:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՕՐԱՑՈՒՅՑ

Փետրվարի 15

Հայոց տոմարի Արամազդ օրը

ԾՆՎԵԼ ԵՆ՝

- Ռուբեն Սեւակը (Չիլինկիրյան, 1885 թ., Կ. Պոլիս, գ. Սիլիվրի), բանաստեղծ, արձակագիր, բժիշկ:
- Հմայակ Սիրասը (Ոսկանյան, 1902 թ., Ալաշկերտ, գ. Կարաքիլիսե), արվեստի վաստ. գործիչ, արձակագիր:
- Գուրգեն Հակոբյանը (1907 թ., Կոտայք, գ. Բջնի), ՀՀ ժող. արտիստ, դերասան:
- Ալեքսանդր Թադեւոսյանը (1914 թ., Երեւան), արվեստի վաստ. գործիչ, երաժշտագետ:
- Ռոբերտ Էմմիյանը (1965 թ., Գյումրի), ԽՍՀՄ բազմակի չեմպիոն, սպորտի վաստ. վարպետ, ռեկորդակիր, [illegible] (հեռացատկորդ):

ՀԵՂԻՆԵ ՂԱՐԻԱԳՈՒԼՅԱՆ

ԱԶԳ

Մարզական

ՖՈՒՏԲՈԼ

«Ռեալի» երրորդ հաղթանակը

Տեւական ընդմիջումից հետո վերսկսվեցին եվրոպական երկրների Չեմպիոնների լիգայի խմբային մրցաշարերը: Երրորդ տուրի խաղերն անցկացրին «C» եւ «D» խմբերի թիմերը:

«C» խմբի երկու հանդիպումներում էլ միեւնույն 1-0 հաշիվը գրանցվեց:

Խաղերից մեկում առաջատարը՝ «Բավարիան», Մյունխենի «Օլիմպիկստադիոնում» ընդունել էր Մոսկվայի «Սպարտակին»: Ամբողջ հանդիպման ընթացքում դաշտի տերերն առավելություն ունեին եւ կարող էին մի քանի անգամ գրավել սպարտակցիների դարպասը: Միակ գոլը գրանցվեց խաղավերջում, 79-րդ րոպեին, երբ մյունխենցիների բրազիլացի հարձակվող Էլբերը, ստանալով խաղընկերոջ փոխանցումը, մոտ տարածությունից գլխի հարվածով գրավեց հյուրերի դարպասը:

Լոնդոնի «Արսենալը» Ֆրանսիա էր մեկնել առանց հիմնական կազմի երեք պաշտպանների, այդուհանդերձ, կարողացավ անառիկ պահել իր դարպասը: Ավելին, հյուրերը կարողացան «պոկել» հաղթանակը: Գրոհներից մեկի ժամանակ Քոուլը ձախ եզրում խաբս տվեց դաշտի տերերի պաշտպան Լեֆլանդրին, գնդակը փոխանցեց տուգանային հրապարակ, եւ Անրին դիպուկ հարվածով գրավեց իր հայրենակիցների դարպասը: Հետաքրքիր է, որ «Արսենալի» գլխավոր մարզիչ Վենգերը սկզբում չէր ցանկացել խաղադաշտ մտցնել Անրիին:

Ավելի արդյունավետ ստացվեցին **«D» խմբի** խաղերը:

Իտալիայի չեմպիոն «Լացիոն» փաստորեն վերջին հնարավորությունն ուներ շտկելու իր մրցաշարային դրությունը: Այս էր պատճառը, որ հյուրերը հենց սկզբից նետվեցին գրոհների, եւ 4-րդ րոպեին Կրեսպոն գրավեց դաշտի տերերի դարպասը: Սակայն հետագայում «Ռեալի» ֆուտբոլիստները կարողացան առաջ անցնել. գոլերը խփեցին Մորիենտեսը եւ Էլգերան: Փոխարինման մտած Գոտարդին հավասարեցրեց հաշիվը, բայց խաղի նախավերջին րոպեին սեփական տուգանային հրապարակում խախտեց կանոնները, որից հետո Ֆիգուն 11 մ տուգանային հարվածով կրկին առաջ մղեց «Ռեալին»՝ 3-2: Այսպիսով, իսպանացիները տարան երրորդ հաղթանակը:

Լարված պայքարում ընթացավ «Լիդս»-«Անդերլեխտ» հանդիպումը: Այստեղ եւս հաշիվը բացեցին հյուրերը. գոլը խփեց Ստոյկան: Բայց դրանից հետո առավելությանը լիովին տիրեցին անգլիացիները, եւ Հարթը (տուգանայինից), Բոյերը հաղթանակ պարգեւեցին դաշտի տերերին:

«C» խումբ

«Բավարիա» (Գերմանիա)-«Սպարտակ» (Ռուսաստան)՝ 1-0
«Լիոն» (Ֆրանսիա)-«Արսենալ» (Անգլիա)՝ 0-1

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Բավարիա	3	2	1	0	4-2	7
2. Արսենալ	3	1	1	1	4-6	4
3. Լիոն	3	1	0	2	3-2	3
4. Սպարտակ	3	1	0	2	4-5	3

«D» խումբ

«Ռեալ» (Իսպանիա)-«Լացիո» (Իտալիա)՝ 3-2
«Լիդս Յունայթեդ» (Անգլիա)-«Անդերլեխտ» (Բելգիա)՝ 2-1

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Ռեալ	3	3	0	0	9-3	9
2. Լիդս	3	2	0	1	3-3	6
3. Անդերլեխտ	3	1	0	2	3-6	3
4. Լացիո	3	0	0	3	2-5	0

ՇԱԽՄԱՏ

Լավագույնը Տիգրան Քոթանջյանն էր

Հայաստանի հինգ շախմատիստներ էին մասնակցում Թեհրանում 4-րդ անգամ անցկացված «Ֆայր» մրցաշարին:

Նրանցից առավել հաջող հանդես եկավ Տիգրան Քոթանջյանը: Շվեյցարական խաղակարգով անցկացված մրցաշարի 9 տուրերում նա վաստակեց 7,5 միավոր եւ իրանցի շախմատիստներ Արաշ Ռոջիանիի ու Ամիր Մալահիի հետ բաժանեց առաջին-երրորդ տեղերը:

Մեր հանրապետության մյուս ներկայացուցիչների արդյունքներն այսպիսին են. Արտակ Մանուկյան, Տիգրան Ղարամյան՝ 6,5-ական միավոր (7-10-րդ տեղեր), Տիգրան Ա. Պետրոսյան՝ 6, Արման Հայրապետյան՝ 5 միավոր:

Երկու մրցախաղ

Օրերս շախմատային երկու հետաքրքիր մրցախաղեր անցկացվեցին Ուկրաինայում եւ Չինաստանում:

Դոնեցկում մրցեցին հանրահայտ Վիկտոր Կորչնոյը (Շվեյցարիա) եւ աշխարհի ամենաերիտասարդ, հեռանկարային շախմատիստներից մեկը՝ Ռուսլան Պոնոմարյովը (Ուկրաինա): Շատերին էր հետաքրքրում, թե ինչպես կխաղան տարիքային մեծ տարբերություն ունեցող երկու գրոսմայստերները: Կորչնոյն այս տարի կնշի իր 70-ամյակը, իսկ Պոնոմարյովը դեռ 18 տարեկան էլ չկա: Մրցախաղն ընթացավ անզիջում պայքարում եւ ավարտվեց 4-4 հաշվով:

Շանհայի նահանգի Տյան Յան քաղաքում կազմակերպված «Չինական շախմատը նոր հարյուրամյակում» փառատոնի ծրագրում տեղ էր գտել նաեւ աշխարհի չեմպիոնուհի Սե Ջժունի եւ հայտնի գրոսմայստեր Նայջել Շորտի մրցախաղը: Այն բաղկացած էր 4 պարտիայից եւ անցկացվեց արագ խաղի կանոններով (յուրաքանչյուրին ամեն պարտիայում տրվում էր 25 րոպե): Շորտը ջենտլմենաբար համաձայնել էր բոլոր պարտիաները խաղալ սեւ խաղաքարերով: Այդուհանդերձ, անգլիացի շախմատիստին հաջողվեց հաղթել չեմպիոնուհուն: Հաշիվն է 2,5-1,5:

Խաղահրապարակում աստղերն էին

Վաշինգտոնում անցկացվեց «NBA-2001-ի բոլոր աստղերը» փառատոնը: Երկու օր տեւած փառատոնի ծրագիրը չափազանց հարուստ էր՝ նետումների մրցույթ, «երկու գնդակ», «երկու ավագ» մրցություններ, «նորեկների մրցախաղ» եւ այլն: Իհարկե, փառատոնում ամենագլխավորը Բասկետբոլի ազգային ասոցիացիայի Արեւելյան եւ Արեւմտյան կոնֆերենցիաների հավաքականների մրցախաղն էր: Այն անցավ չափազանց լարված պայքարում: «Արեւելցիները» հաղթեցին նվազագույն հաշվով՝ 111-110: Հանդիպման ամենաարժեքավոր խաղացող ճանաչվեց հաղթողների պաշտպան Ալեն Այվերսոնը, որը 25 միավոր բերեց իր թիմին:

ԲԱԺԻՆԸ ՎԱՐՈՒՄ Է ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

ՁՄԵՌԱՅԻՆ ՄԱՐԶԱՁԵՎԵՐ

Աշխարհի առաջնություններն ավարտվեցին

Ավստրիայի Սան Անտոնում անցկացված լեռնադահուկային սպորտի աշխարհի առաջնության փակման արարողությանն առանձնակի հետաքրքրություն հաղորդեց ՌԴ նախագահ Վլադիմիր Պուտինի ներկայությունը: Իսկ մինչ այդ նա Ավստրիայի կանցլեր Վոլֆգանգ Շյուսելի հետ դահուկներով մեկնել էր լեռան ստորոտը:

Ռուսաստանցի մարզիկներն այս առաջնությունում ոչնչով աչքի չընկան: Դրա փոխարեն իրենց բարձր կարգը հաստատեցին տանտերերը: Ավստրիայի լեռնադահուկորդներն ընդհանուր առմամբ 11 մեդալ նվաճեցին, որոնցից 3-ը՝ ոսկե, 6-ը՝ արծաթե, 2-ը՝ բրոնզե:

Երկրորդ տեղում են Շվեյցարիայի ներկայացուցիչները (2 ոսկե, 1 բրոնզե մեդալներ), երրորդ-չորրորդ տեղերը բաժանեցին Ֆրանսիայի եւ Նորվեգիայի մարզիկները (1-ական ոսկե, արծաթե եւ բրոնզե): Մեդալներից անմասն չմնացին նաեւ Գերմանիայի, Շվեդիայի, ԱՄՆ-ի, Իտալիայի, Սլովենիայի լեռնադահուկորդները:

* * *

Իրենց մրցավեճն ավարտեցին նաեւ «կրակող դահուկորդները»՝ բիաթլոնիստները:

Սլովենիայի Պոկլյուկա բնակավայրի մերձակայքում անցկացված աշխարհի առաջնությունում առավել հաջող հանդես եկան Ռուսաստանի ներկայացուցիչները: Նրանք նվաճեցին 3 ոսկե մեդալ եւ ընդհանուր թիմային հաշվարկում գրավեցին առաջին տեղը: Առաջնության սկզբում երկու անգամ չեմպիոն դարձավ Պավել Ռոստովցեւը, իսկ վերջին օրը աչքի ընկավ 4X7,5 կմ փոխանցումավազքի կանանց թիմը:

Առաջին հնգյակում տեղեր զբաղեցրին նաեւ Ֆրանսիայի (2-ական ոսկե եւ արծաթե մեդալներ), Շվեդիայի (2 ոսկե, 1 բրոնզե), Գերմանիայի (1 ոսկե, 3 արծաթե, 2 բրոնզե), Նորվեգիայի (1 ոսկե, 2 արծաթե, 4 բրոնզե մեդալներ) հավաքականները:

ԽԱՉԲԱՌ

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. Շտուկ: 2. Շամբ: 3. Շանկար: 4. Ամազոն: 5. Ակոբ: 6. Արել: 7. Ալան: 8. Փանջունի: 9. Շող: 10. Աուլ: 11. Մեմբրան: 12. Ակտինո: 13. Սիա: 14. Արագ: 15. Անոր: 16. Ինգա: 17. Նիրո: 18. Ածու: 19. Հաու:

Հորիզոնական

1. ՄԱԿ: 2. Փուշման: 3. «Սալոմե»: 4. Հակոբուկ: 5. Զաբել: 6. «Լաոկոոն»: 7. Ռաջա: 8. Իբն: 9. Հուրան: 10. Վիհ: 11. Անրի: 12. Հանածո: 13. Նախ: 14. Գար: 15. Իգուր: 16. Շոու: 17. Վանո:

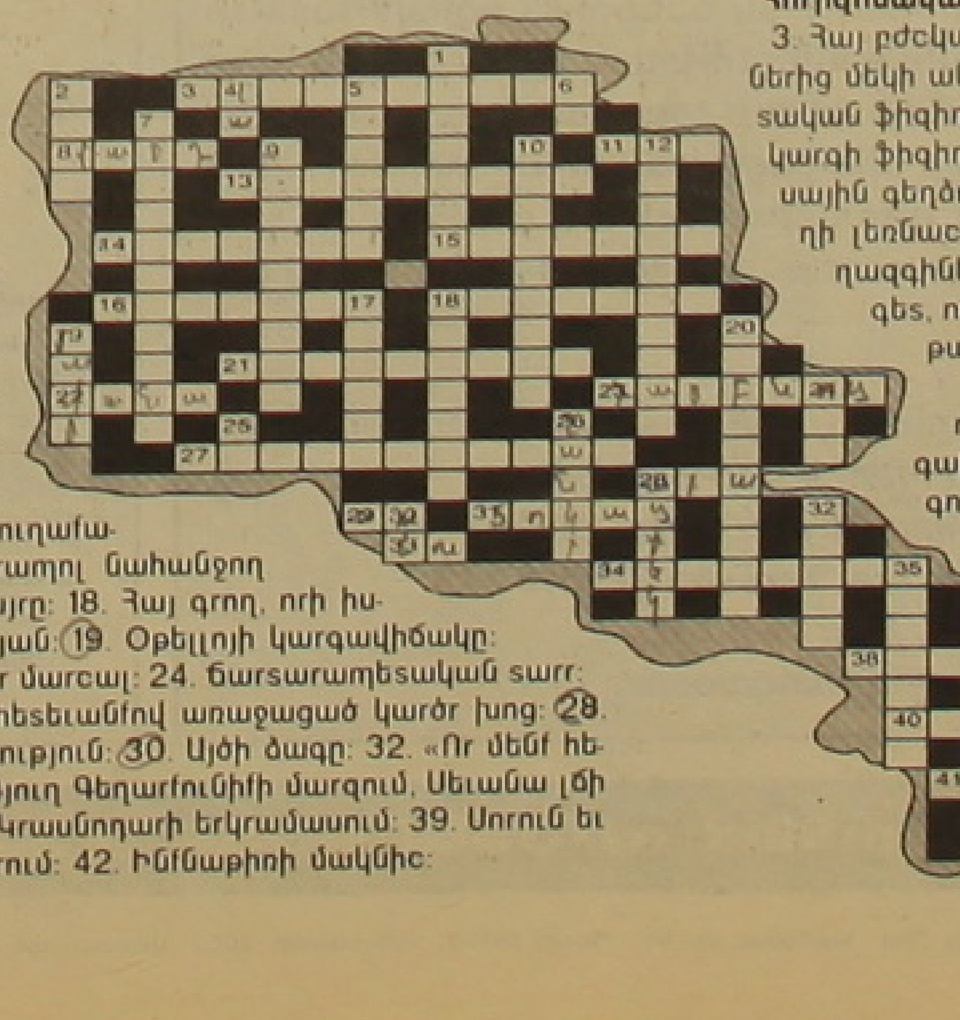

Ուղղահայաց

1. Բնակավայր, որտեղ 484 թ. Սասանյան Պարսկաստանի եւ Մարզպանական Հայաստանի միջեւ կնքվել է պայմանագիր, որով ավարտվել է հայերի ազատագրական պատերազմը 481-484 թթ. Սասանյան տերության դեմ: 2. «Էն Հազարան ազնիվ ... է, որ դու չունես տակավին» (Հ. Թ.): 4. Ուղղաթիռի մակնիշ: 5. Աշխարհահռչակ պարուհի: 6. Հայերեն տառի անվանում: 7. Հայ բանահավաք: 9. Հայ թատերական գործիչ, ռեժիսոր: 10. Հայ տնտեսագետ: 12. Սարդարապատի հուշահամալիրի նախագծի հեղինակը: 17. 1920 թ.-ին Հայաստանում Մայիսյան ապստամբության ժամանակ այս գյուղաքաղաքը դարձավ Կարսից դեպի Ալեքսանդրապոլ նահանջող ապստամբ բոլշեւիկների հերոսամարտի վայրը: 18. Հայ գրող, որի իսկական անունն է Գրիգոր Տեր-Հովհաննիսյան: 19. Օթելլոյի կարգավիճակը: 20. Զրահատանկային զորքերի հայ գլխավոր մարշալ: 24. Ճարտարապետական տարր: 25. Անձնական դերանուն: 26. Սիֆիլիսի հետեւանքով առաջացած կարծր խոց: 28. XII դ. Մեքսիկայում ապրած հնդկացի ազգություն: 30. Այծի ձագը: 32. «Որ մենք հերոս» երգիծապատմվածքի հեղինակը: 35. Գյուղ Գեղարքունիքի մարզում, Սեւանա լճի ափին: 37. Հայաշատ ավան Ռուսաստանի Կրասնոդարի երկրամասում: 39. Սորուն եւ հեղուկ մարմինների չափ մի շարք երկրներում: 42. Ինքնաթիռի մակնիշ:

Հորիզոնական

3. Հայ բժշկապետ: 8. Ծաղկի անուն, որը նաեւ Ռոմանոս Մելիքյանի ռոմանսներից մեկի անունն է: 11. Ճարտարապետական դեկորատիվ տարր: 13. Հայ սովետական ֆիզիոլոգ եւ մանկավարժ, մշակել է կենտրոնական նյարդային համակարգի ֆիզիոլոգիայի հարցերը: 14. Նյութ, որն արտազատվում է ենթաստամոքսային գեղձում: 15. Ախուրյան գետի աջ վտակը, սկիզբ է առնում Եղնախաղի լեռնաշղթայից: 16. Քաղաք ԱՄՆ-ի Ջորջիա նահանգում: 18. Մատիտեղազգիների ընտանիքին պատկանող բույս: 21. Հայ սովետական աստղագետ, որի անունով կան գալակտիկաներ: 22. Լիճ, որտեղ գտնվում է Աղթամար կղզին: 23. Այստեղ ընթանում են Մալյանի «Եռանկյունի» կինոնկարի գործողությունները: 27. Հայ սովետական դիրիժոր, ղեկավարել է հեռուստատեսության եւ ռադիոյի սիմֆոնիկ նվագախումբը: 28. Հայոց արքա, որին սիրահարված էր Ասորեստանի թագուհի Շամիրամը: 29. Մանրադրամ: 31. ... Միրզա: 33. Արնախում միջատ: 34. Երեւանում կանգնեցված Գրիբոյեդովի արձանի հեղինակը: 36. Սզնու պտուղը, որից ստանում են արտային դեղամիջոցներ: 38. Ռիմսկի-Կորսակովի օպերաներից: 40. Երեւանի մատենադարանի առջեւում գտնվող «Մովսես Խորենացի» բրոնզե քանդակի հեղինակը: 41. Միջնադարյան վանք (1241 թ.) ԼՂ-ի Հադրութի շրջանի Տող գյուղի մոտ:

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմք ընդունելով «Բանկերի սնանկացման մասին» ՀՀ օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին կետը, սույնով ՀՀ Կենտրոնական բանկը ծանուցում է «Հայկապ» ՍՊԸ-ի բոլոր պարտատերերին եւ բաժնետերերին, որ սույն թվականի հունվարի 9-ին ՀՀ Կենտրոնական բանկի խորհուրդը որոշում է կայացրել «Հայկապբանկ» ՍՊԸ-ի նկատմամբ խնամակալություն սկսելու եւ խնամակալության ծրագիրը հաստատելու մասին: ՀՀ Կենտրոնական բանկի նշված որոշման հիման վրա ՀՀ Կենտրոնական բանկը Կենտրոն եւ Նորք-Մարաշ համայնքների առաջին ատյանի դատարան է ներկայացրել «Հայկապբանկ» ՍՊԸ-ն վերակազմավորելու եւ խնամակալություն հաստատելու մասին հայցադիմում: ՀՀ Կենտրոնական բանկը դատարանից ծանուցվել է, որ դատական նիստը կայանալու է սույն թվականի փետրվարի 16-ին, ժամը 16-ին:

ՀՀ ԿԲ ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Հայտարարություն

Երեւանի ֆոնդային բորսան տեղեկացնում է, որ 2001 թ. փետրվարի 20-ին, ժ. 15:00-ին կկայանա «Երեւանի ֆոնդային բորսա» ԲԲԸ բաժնետերերի II արտահերթ ընդհանուր ժողով՝ ք. Երեւան, Հանրապետության 5բ հասցեով:

Ներկայությունը պարտադիր է:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՖՈՆԴԱՅԻՆ ԲՈՐՍԱ

For Your Internal News of Armenia Log on to www.azg.am In English, Russian, Armenian and Turkish

«Արամ Խաչատրյան» համերգասրահ

Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ եւ երգչախումբ

Փետրվարի 16, ժամը 19:00

ՀՖՆ-ի «Երեւան» հարվածային անսամբլ

(գեղ. ղեկավար՝ Ալեքսանդր Սահակյան)

Ստեղծագործություններ հարվածային անսամբլի համար

Ա. Տերտերյան Սիմֆոնիա թիվ 6

Դիրիժոր՝ Ռուբեն Ասատրյան

Համերգին մասնակցում են

Արարատյան հայրապետական թեմի **«Մանկունք»** երգչախմբի սաները

(գեղ. ղեկավար՝ Էդգար Վարդանյան)

Գեղարվեստական ղեկավար եւ գլխավոր դիրիժոր

Էդվարդ Թոփչյան

Համերգաշրջանի հովանավոր

Հայկական բարեգործական ընդհանուր միություն

ԹԵՔԵՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆՆ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է

Վարձով տրվող տարածքներ 130 քմ եւ 150 քմ մակերեսով, ապահովված հեռախոսով, շուրջօրյա ջեռուցմամբ, հոսանքով եւ ջրամատակարարմամբ:

Թեքեյան կենտրոնն ունի նաեւ լավ կահավորված, տեխնիկապես սարքավորված 2 դահլիճ՝ մեծ եւ փոքր, նախատեսված ասուլիսների, ժողովների, սեմինարների, ցուցահանդեսների եւ նման միջոցառումների համար:

Մանրամասն տեղեկությունների համար դիմել հետեւյալ հասցեով՝ Երեւան, Խանջյան 50, Թեքեյան կենտրոն:

Հեռախոսներ՝ 573057, 576645, 572422

ԱՅԳ AIG

Օդափոխիչներ, ջեռուցման եւ հովացման համակարգեր, համակարգիչներ այլ համալրող սարքեր, կապի միջոցներ եւ գրասենյակային տեխնիկա:

Հասցեն՝ ՀՀ, ք. Երեւան, Թումանյան 12/1:

Հեռ/ֆաքս՝ 566576, 586604, հեռ. 560751:

«Կերամիկա» ընկերությունը հրավիրում է աշխատանքի բարձրագույն կրթություն ունեցող մինչեւ 35 տարեկան ճարտարապետների:

Պայմաններին ծանոթանալու համար խնդրում ենք դիմել հետեւյալ հասցեով՝ *Ավան 4, տուն 19, հեռ. 61 63 00: Պետք է ներկայանալ հարցազրույցի ամեն օր, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից, ժ. 17:00-18:00: Անհրաժեշտ է ներկայացնել ինքնակենսագրություն՝ հայերեն կամ ռուսերեն:*

ԶԻԳԶԱԳ

Այցելեք մեզ

Երեւան

Սայաթ-Նովա 20,	Հեռ. 54 27 57, 52 13 34
Մաշտոցի պող. 24,	Հեռ. 53 76 75,
Աբովյան 22,	Հեռ. 52 87 03
Ֆաքս 151 975	

THE TEKEYAN CENTER IN YEREVAN IS OFFERING FOR RENT

130 and 150 sq. meter surfaces for office use, with permanent water, electricity, heating and telephone supply facilities.

Two technically well-equipped halls (one big and one small) for press-conferences, meetings, seminars, exhibitions and similar activities.

For more information please contact the Tekeyan Center in Yerevan.

Address: Khandjian Str. #50, tel: 573057, 576645, 572422

FULBRIGHT AMERICAN STUDIES INSTITUTE PROGRAM 2001

The Bureau of Educational and Cultural Exchanges of the U. S. Department of State together with The United States Embassy in Armenia are pleased to announce the Fulbright American Studies Institute Program 2001. The program is designed as a rigorous six-week faculty level seminar for multinational groups of university teachers, researchers and secondary educators. This year ten summer institute programs are offered:

1. *American studies for secondary school educators (2)*
2. *The civilization of the United States*
3. *U. S. Constitution: Origins, evolution and contemporary issues*
4. *Reform in American history and law*
5. *U. S. political system*
6. *American studies for university faculty*
7. *American regional diversity: The South, Southwest and New England*
8. *Contemporary American literature*
9. *Reading America: The United States through literature*

Eligibility: Applicants should be university faculty including teachers, trainers, department chairs, curriculum developers, textbook writers, scholars and secondary educators. Good knowledge of English is required. Application forms are available at the U. S. Embassy.

Deadline for submission of applications is March 6, 2001.

A short description of the programs is posted on the Embassy notice board.

For detailed information about the programs, please contact Ms. Hasmik Mikayelyan at the Public Affairs Section of the U. S. Embassy in Armenia.

E-mail: amerstudies@yahoo.com

Address: Baghramian Street 18, Yerevan

INTERNATIONAL MONETARY FUND INTERPRETER/TRANSLATOR ARMENIAN - RUSSIAN - ENGLISH

ASSIGNMENTS IN YEREVAN, ARMENIA

The International Monetary Fund is seeking interpreter/translators to work in Armenia under short-term contracts for missions and under long-term contracts for technical assistance experts. Candidates must be able to interpret orally at meetings and produce final written translations from English into Armenian and from Armenian into English. Ability to interpret and translate from English into Russian and from Russian into English is a plus. Familiarity with word processing software is a much valued asset. A university degree in economics or business is desirable.

Candidates who meet these qualifications will be required to take an Armenian/English and English/Armenian translation test, optional English/Russian and Russian/English translation test, a consecutive interpretation test, and will have an interview. Selected candidates will be notified of the test and interview dates directly by the end of March 2001. Please send a one-page resume by March 1, 2001 listing your qualifications, interpretation and translation related experience, and indicating your telephone number, fax number and/or e-mail address where you can be reached to:

Mrs. Susana Eri or
Chief Interpreter
E-mail:interpre@imf.org
Fax: + 1 202-623-6036

Mr. Garbis Iradian, IMF Resident Representative
Ministry of Finance and Economy
Melik Adamian Street, 1, Rm 325
Republic Square, Yerevan 375010
Tel: 52-89-60, Fax: 15-17-03
E-mail: girad@arminco.com

YEREVAN-PARIS-LYON

SABERATOURS-SEVAN
ՍԱԲԵՐԱՏՈՒՐ-ՍԵՎԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ-ՓԱՐԻԶ-ԼԻՈՆ

Ավիատոմսեր եւ տուրիզմ

«Սաբերատուր-Սեւան» ճամփորդական գործակալությունն առաջարկում է.

- *Ավիատոմսեր Երեւանից ուղիղ չվերթերով*

ARMENIAN AIRLINES swissair KLM BRITISH AIRWAYS АЭРОФЛОТ

տրանզիտ քաղաքներով ցանկացած ուղղությամբ եւ ընկերությամբ: Փարիզի օդանավակայանում Ձեզ կդիմավորի մեր գրասենյակի ներկայացուցիչը եւ կհոգա Ձեր բոլոր հոգսերը

- *Գնացքի տոմսեր Եվրոպայում*
- *Հյուրանոցների ամրագրում Հայաստանում եւ արտասահմանում*
- *Բժշկական ապահովագրություն*

375010, ք. Երեւան, Վարդանանց 10
Հեռ. (3741) 52 54 48, 52 85 48, ֆաքս (3741) 56 40 30
E-mail: sabera@arminco.com

@rminco Global Telecommunications **Ինտերնետ ծառայություններ «ԻՆՏԵՐՆԵՏ» սրճարանում: Խանջյան 50: Հեռ. 575823:**

«Ազգ» տպագրատուն, Երեւան, Բագրատունյաց 70ա Գրանցման թիւ 65. Դասիչ 69150. Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրուած է տպագրութեան՝ 14. 02. 2001 Գինը՝ 100 դրամ